

Datum
2024-02-19

Revisionen

Till:

Välfärdsnämnden

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium
Kommunstyrelsen

Revisionsrapport "Granskning av arbetet med försörjningsstöd"

KPMG har på uppdrag av kommunens revisorer genomfört en granskning av arbetet med försörjningsstöd. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Revisionen önskar att välfärdsnämnden lämnar synpunkter på rekommendationer och slutsatser som finns redovisade i rapporten senast den 24 juni 2024. Av svaret bör det framgå vilka eventuella åtgärder som ska vidtas och när de beräknas vara genomförda.

Med vänliga hälsningar

Bertil Böhlin
Ordförande

Granskning av arbetet med försörjningsstöd

Rapport

Kramfors kommun

KPMG AB

2024-02-19

Antal sidor 22

Kramfors kommun
Granskning av arbetet med försörjningsstöd

2024-02-19

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Lagstiftning	6
4	Kostnadsjämförelse	7
5	Resultat av granskningen	13
5.1	Ansvar, mål och uppdrag	13
5.2	Organisering och handläggning	15
5.3	Barnperspektivet	17
5.4	Systematiskt arbete	18
5.5	Uppföljning och rapportering	19
6	Samlad bedömning och rekommendationer	21

1 Sammanfattning

KPMG har av Kramfors kommuns revisorer fått i uppdrag att granska välfärdsnämndens arbete med handläggning och uppföljning av försörjningsstöd.

Syftet med granskningen har varit att översiktligt bedöma om kommunen har ett systematiskt och ändamålsenligt arbetssätt gällande handläggningen av försörjningsstöd och insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att arbetssättet gällande handläggningen av försörjningsstöd och insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd delvis är ändamålsenligt utformade.

I det följande redovisas våra bedömningar och rekommendationer kopplat till revisionsfrågorna

Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
Har nämnden antagit tydliga mål, uppdrag och direktiv avseende förebyggande arbete för att minska beroende av försörjningsstöd?	Nämnden har fastställt ett övergripande mål, att utveckla de förebyggande arbetet. Dock saknas tydliga och mätbara mål gällande detta arbete i relation till frågan om att minska beroende av försörjningsstöd.	-Fastställa mål för arbetet med insatser för att motverka behov av försörjningsstöd.
Revisionsfråga	Bedömning: Delvis	Rekommendationer
Finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner som stöd för handläggning av försörjningsstöd?	Vi bedömer att de riktlinjer och rutiner som finns inte är fullt ändamålsenliga. Detta då rutinerna gör gällande att personer med kortvarigt försörjningsstöd inte handläggs med ett tydligt fokus mot självförsörjning. Vidare framkommer att det saknas rutiner för hur personer med återkommande kortvarigt försörjningsstöd ska handläggas med fokus på självförsörjning.	-Säkerställa att riktlinjen avseende handläggning av ekonomiskt bistånd är aktuell och beslutad av nämnd. -Säkerställa att det finns rutiner för hur arbetet med självförsörjning ska ske så tidigt som möjligt samt genomföras i ärenden med återkommande kortvarigt behov av försörjningsstöd.
Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
Har nämnden säkerställt barnperspektivet i handläggning av försörjningsstöd?	Det finns tydliga rutiner och arbetssätt vad gäller hur barnperspektivet ska utredas och dokumenteras i handläggningen. Däremot konstaterar vi att detta inte återspeglas i de stickprov som genomförts.	-Säkerställa att det finns ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att barnets bästa dokumenteras i utredningar.

Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
Finns ett systematiskt arbete i syfte att säkerställa att bestämmelser kring försörjningsstöd efterlevs?	Vi konstaterar att det finns en plan för egenkontroll, dock saknas rutiner för hur kontrollen ska dokumenteras och för hur resultatet av kontrollen ska användas i verksamhetens utvecklingsarbete. Vidare konstaterar vi att det saknas rutiner för granskning av annan än den beslutande handläggaren.	-Säkerställa att det finns ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att handläggning av ekonomiskt bistånd sker enligt gällande bestämmelser.
Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
Finns det tillräcklig uppföljning och analys av arbetet med och kostnaderna för försörjningsstöd?	Det finns viss typ av uppföljning i förvaltningsrapporter avseende ekonomi och personalfrågor. Vidare följer nämnden i sin delårsrapport upp antal hushåll med försörjningsstöd. Däremot saknas analyser avseende försörjningshinder, målgrupp, handläggningens effektivitet och arbetet med insatser för självförsörjning.	-Analysera och följa upp kostnaderna för och arbetet med försörjningsstöd.
Revisionsfråga	Bedömning: Delvis	Rekommendationer
Följer nämnden upp resultatet av insatserna för att förebygga behov av försörjningsstöd?	Det finns arbetssätt för uppföljning på individnivå, dock saknas arbetssätt för uppföljning på en mer aggregerad nivå. Insatsernas resultat sammanställs varken av kommunstyrelse eller socialnämnd på insats- eller gruppnivå. Kommunstyrelsen följer upp resultatet för samtliga deltagare, dock framgår att denna uppföljning inte delges eller analyseras av socialnämnden. Vi menar att ansvaret för att följa upp och utvärdera insatsernas effekt åligger socialnämnden som ansvarig för de insatserna som beslutats om.	-Utvärdera och följa upp resultatet av insatserna för att minska behov av försörjningsstöd.

2 Bakgrund

KPMG har av Kramfors kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en granskning av välfärdsnämndens arbete med handläggning och uppföljning av försörjningsstöd. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

De övergripande målen och grundläggande värderingarna för socialtjänstens samtliga verksamheter anges i 1 kap. 1 § socialtjänstlagen, (SoL). I denna inledande paragraf sägs att samhällets socialtjänst ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet på demokratins och solidaritetens grund. Vidare ska socialtjänsten inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser, under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation. Verksamheten ska bygga på respekt för människors rätt till självbestämmande och integritet.

En viktig princip i SoL är att människor i första hand har ett eget ansvar för sitt liv. I lagens förarbeten framhålls särskilt att socialtjänsten inte får frånta enskilda deras ansvar i detta avseende. Socialtjänstens uppgift är att förstärka och komplettera människors egna resurser. Biståndet från socialtjänsten ska stärka den enskildes resurser att leva ett självständigt liv. Insatserna ska alltid utgå från den enskildes behov och livssituation och utformas så att den enskilde så snart som möjligt kan klara av den egna försörjningen. Det är dock viktigt att understryka att kravet på att någon själv ska ta ansvar för sitt liv inte får drivas hur långt som helst, eftersom möjligheterna kan vara begränsade och behoven hos den enskilde ofta är komplexa. Vidare ska socialtjänsten särskilt beakta barnens situation vid en ansökan om ekonomiskt bistånd.

Kramfors kommun har enligt offentliga data haft ökande kostnader för ekonomiskt bistånd under de senaste åren och ligger högre än liknande kommuner. Därför har revisorerna beslutat att översiktligt granska om nämnden har ett systematiskt och ändamålsenligt arbetssätt gällande handläggningen av försörjningsstöd och arbetet med insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen syftar till att översiktligt bedöma om kommunen har ett systematiskt och ändamålsenligt arbetssätt gällande handläggningen av försörjningsstöd och insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har nämnden antagit tydliga mål, uppdrag och direktiv avseende förebyggande arbete för att minska beroende av försörjningsstöd?
- Finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner som stöd för handläggning av försörjningsstöd?
- Har nämnden säkerställt barnperspektivet i handläggning av försörjningsstöd?
- Finns ett systematiskt arbete i syfte att säkerställa att bestämmelser kring försörjningsstöd efterlevs?

- Finns det tillräcklig uppföljning och analys av arbetet med och kostnaderna för försörjningsstöd?
- Följer nämnden upp resultatet av insatserna för att förebygga behov av försörjningsstöd?

I uppdraget ingår även en kostnadsjämförelse med liknande kommuner samt med riket gällande ekonomiskt bistånd.

Granskningen avser välfärdsnämnden och omfattar handläggningsrutiner gällande försörjningsstöd samt arbetet med insatser för att minska beroende av försörjningsstöd.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen utgörs revisionskriterierna av:

- Kommunallagen 6 kap § 6
- Socialtjänstlagen 4 kap, 9 kap och 11 kap
- Socialtjänstförordningen 5 kap
- Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete
- Tillämpbara interna regelverk och policys

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av bland annat mål- och resursplan, reglemente, verksamhetsplan, delårsrapport, internkontrollplan, handlingsplan samt riktlinjer/rutiner/mallar ekonomiskt bistånd.
- Intervjuer med verksamhetschef, enhetschefer, ärendehandledare och ordförande i nämnden.
- Stickprov i form av granskning av ett urval av utredningar som genomförts med anledning av ansökan om ekonomiskt bistånd. Då granskning endast genomförs i ett urval av ärenden kan stickprov ej tas som helhetsbild för handläggningen inom kommunen.

Samtliga intervjuade har givits möjlighet att faktakontrollera rapporten och inkomma med informationstillägg.

3 Lagstiftning

I socialtjänstlagens fjärde kapitel regleras rätten till bistånd. Av 4 kap. 1 § SoL framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt, har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd enligt första stycket om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Om det finns godtagbara skäl har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.

Vid utredning av rätten till bistånd ingår alla hushållets inkomster förutom hemmavarande barns inkomster från eget arbete. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Vid en lagändring från år 2013 infördes en regel för att stimulera möjligheten att ta ett arbete och att komma ut i egen försörjning. Den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd. Denna särskilda beräkningsregel gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen.

Riksnormen för beräkning av skäliga kostnader enligt 4 kap. 3 § första stycket 1 SoL grundar sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar och delas upp på olika hushållstyper och åldersintervaller.

Enligt 4 kap. 4 § SoL får socialnämnden begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

I de fall socialnämnden gör bedömningen att någon bör förordnas med god man eller förvaltare enligt föräldrabalken ska socialnämnden enligt 5 kap. 3 § i socialtjänstförordningen (SoF) anmäla detta till överförmyndaren.

4 Kostnadsjämförelse

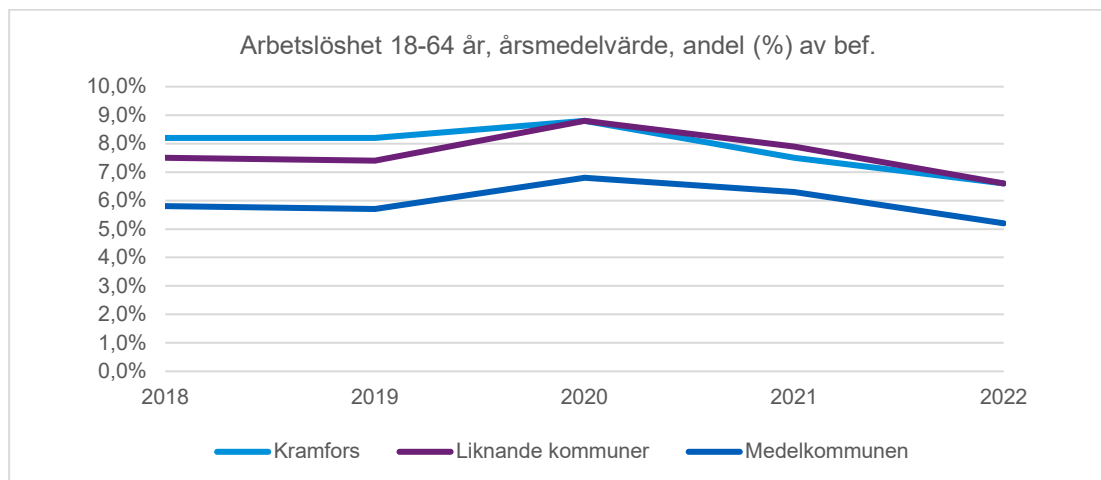
Nedan görs en översiktlig analys över utvecklingen av kostnader för försörjningsstödet i Kramfors i jämförelse med andra kommuner. Jämförelsen är gjord av data via Rådet för främjande av kommunala analyser, RKA.

Jämförelser har gjorts gentemot medeltal på samtliga kommuner samt mot kommuner med liknande ekonomiskt bistånd. I gruppen liknande kommuner ekonomiskt bistånd år 2022 ingår Arboga, Bollnäs, Emmaboda, Huddinge, Hultsfred, Tranås och Vänersborg. Vilka som väljs ut som liknande kommuner är baserat på den modellberäknade kostnaden för ekonomiskt bistånd.

I jämförelseunderlaget avser vi att se närmare på kostnadsutvecklingen av försörjningsstödet, andelen i befolkningen som erhåller försörjningsstöd samt andelen som har långvarigt försörjningsstöd.

Årsmedelvärdet för arbetslöshet avser antal invånare 18–64 år som är öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd dividerat med antal invånare 18–64 år. Data avser ett medelvärde för kalenderår.

Tabell 1

Källa: Kolada. ID: N03920

Av offentliga data framgår att andelen arbetslösa i befolkningen har minskat i Kramfors sett till tidsperioden 2018 till 2022. Arbetslösheten har utvecklats på ett liknande sätt i samtliga grupper sett till hela tidsperioden men Kramfors och liknande kommuner har befunnit sig på en något högre nivå jämfört med medelkommunen.

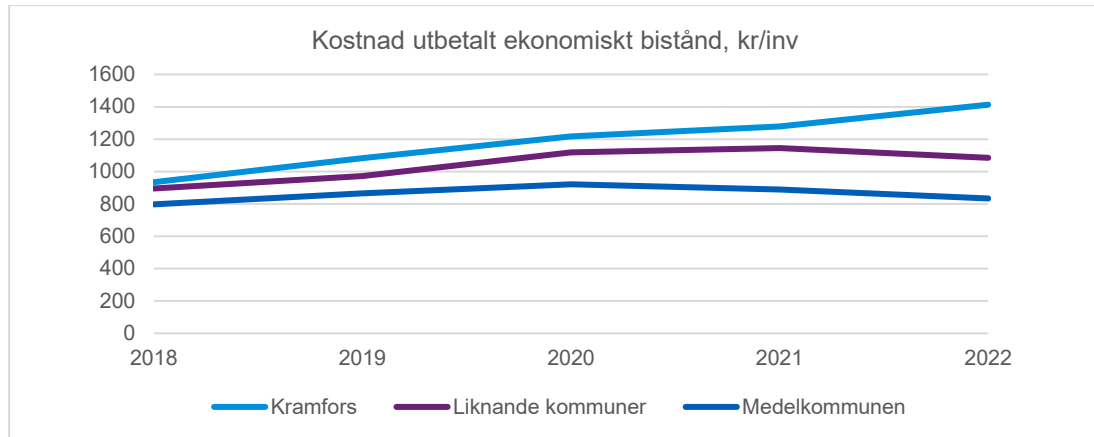
Kramfors kommun

Granskning av arbetet med försörjningsstöd

2024-02-19

Kostnaden för utbetalt ekonomiskt bistånd avser bruttokostnad för externa bidrag och transfereringar inom ekonomiskt bistånd. Bistånd till flyktinghushåll ingår inte.

Tabell 2

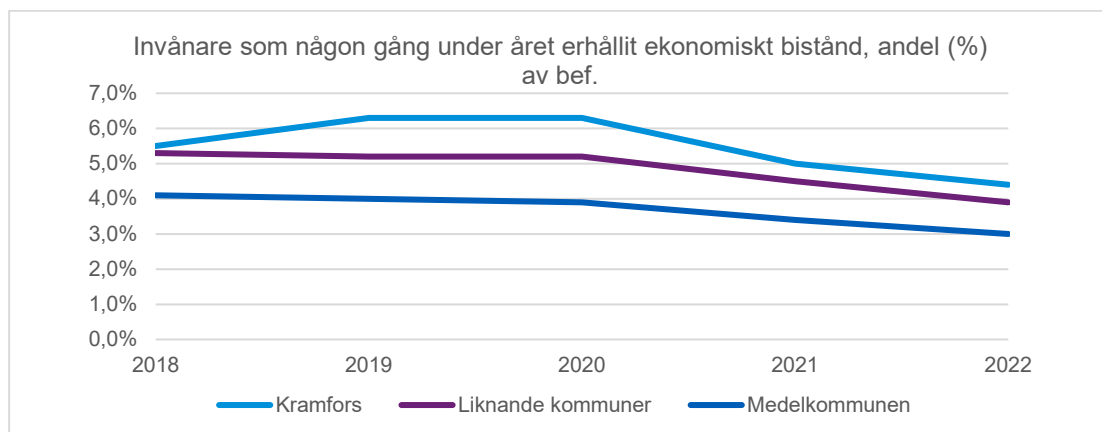

Källa: Kolada. ID: N31002

Enligt statistiken har kostnaderna för utbetalt bistånd per invånare ökat stadigt i Kramfors under hela den utvalda perioden. I förhållande till jämförelsegruppen följer kostnadsutvecklingen för utbetalt ekonomiskt bistånd en liknande utveckling som kostnaden för ekonomiskt bistånd.

Andel invånare som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd avser uppgifter hämtade från Socialstyrelsens statistikdatabas, vilket är ett levande register där uppgifter kan uppdateras i efterhand. Statistiken gör gällande att samtliga jämförelsegrupper har en någorlunda

Tabell 3

Källa: Kolada. ID: N31807

Kramfors kommun

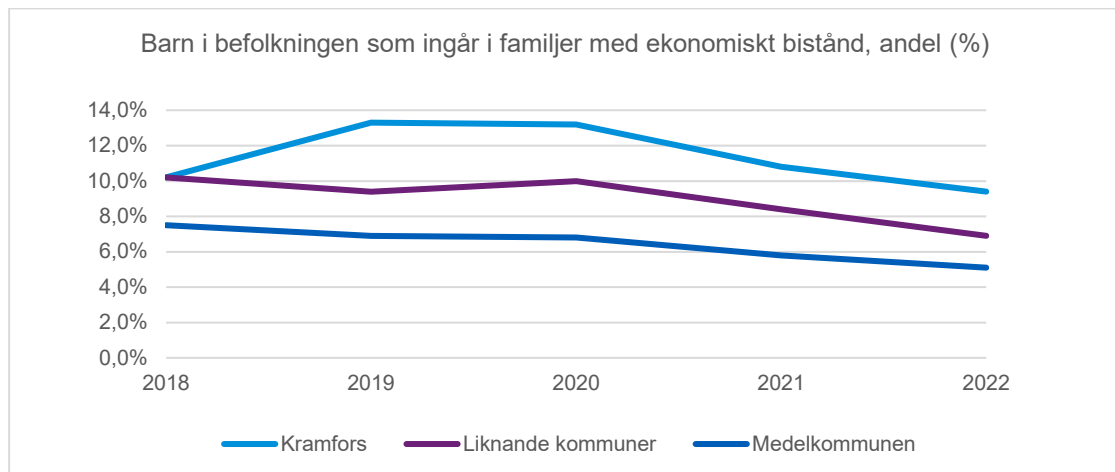
Granskning av arbetet med försörjningsstöd

2024-02-19

Statistiken gör gällande att andelen invånare av befolkningen som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd har minskat i samtliga grupper sett till hela den utvalda jämförelseperioden. Andelen i Kramfors är någorlunda större jämfört med liknande kommuner och medelkommunen.

Andel barn i befolkningen som ingår i familjer med ekonomiskt bistånd avser antal barn som ingår i hushåll som någon gång under året mottagit ekonomiskt bistånd dividerat med antal barn i kommunen. Barn avser personer under 18 år.

Tabell 4

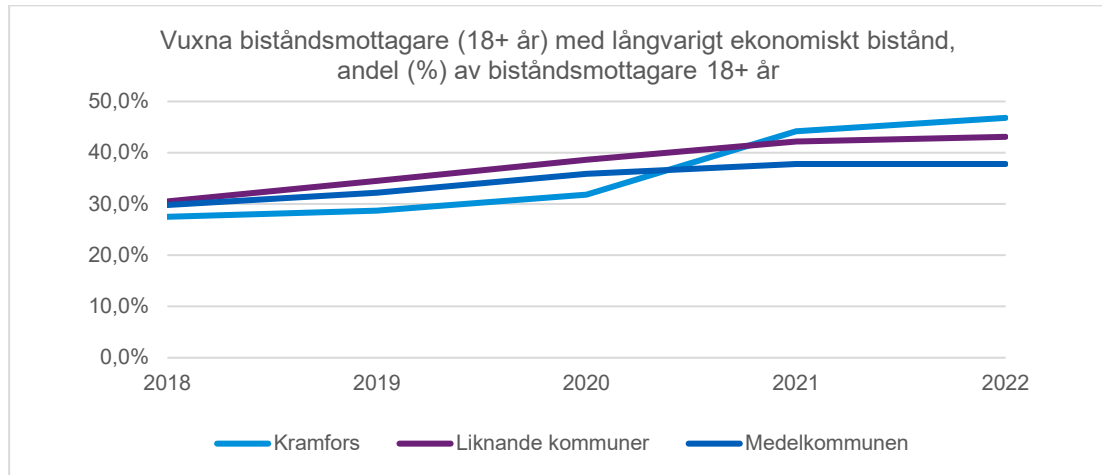

Källa: Kolada. ID: U31803

Av statistiken framgår att Kramfors har och har haft en högre andel barn som ingår i familjer med ekonomiskt bistånd jämfört med liknande kommuner och medelkommunen. Mellan 2020 och 2022 har andelen minskat något i samtliga grupper.

Andelen vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd av vuxna biståndsmottagare avser andel biståndsmottagare med beviljat ekonomiskt bistånd i den aktuella kommunen i minst 10 till 12 månader under året jämfört med samtliga biståndsmottagare. Statistiken är hämtad från Socialstyrelsens register över ekonomiskt bistånd.

Tabell 5

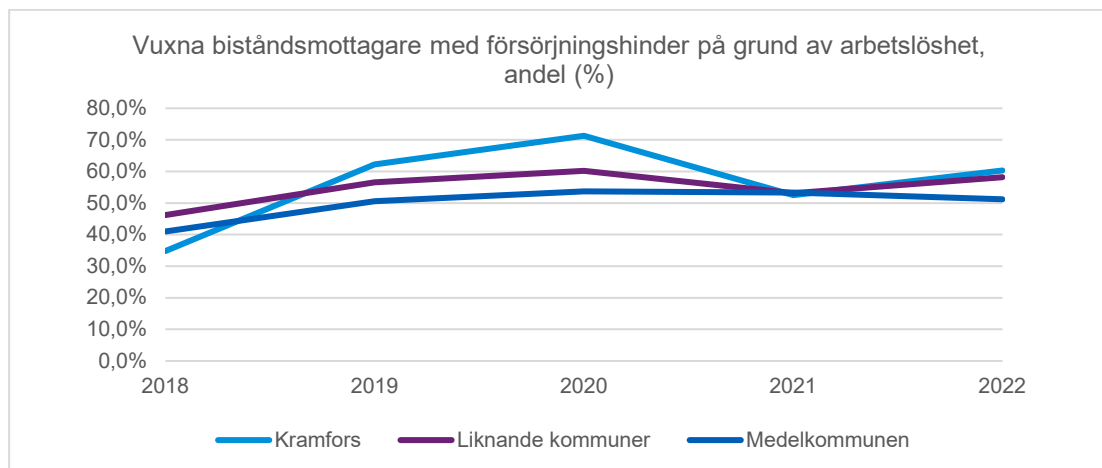

Källa: Kolada. ID: N31814

Statistiken gör gällande att andelen biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd av biståndsmottagare över 18 år har blivit betydligt större i samtliga grupper under den utvalda tidsperioden. Mellan 2020 och 2021 ökade den gruppen markant i Kramfors och befann sig mellan 2021 och 2022 på en högre nivå jämfört med liknande kommuner och medelkommunen.

Försörjningshinder på grund av arbetslöshet avser att biståndsmottagare är arbetslös, bedöms ha arbetsförmåga på heltid eller deltid samt står till arbetsmarknadens förfogande. Utgångspunkten är att personen i princip omgående kan börja på ett för denne lämpligt arbete. Det innebär att det inte ska finnas andra betydande svårigheter som personen måste komma till rätta med innan ett arbete kan bli aktuellt.

Tabell 6

Källa: Kolada. ID: U31805

Kramfors kommun

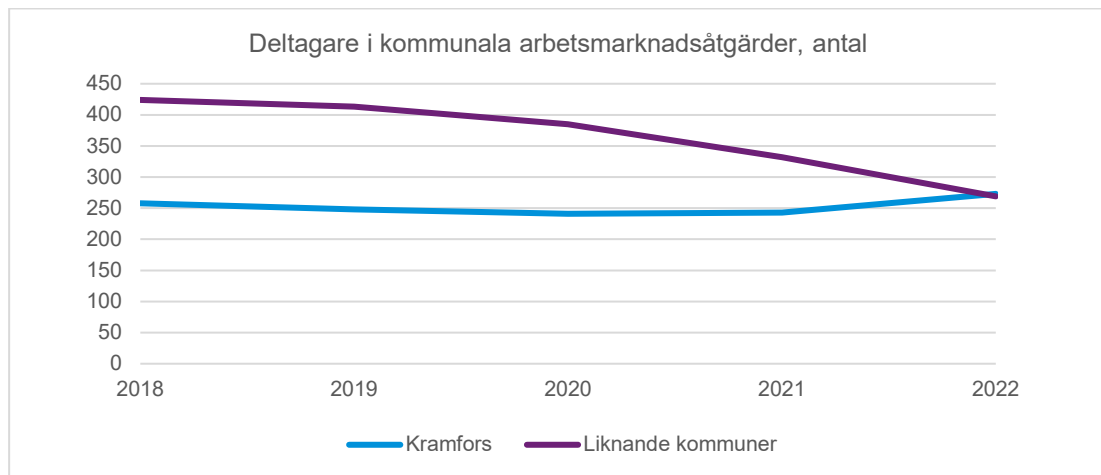
Granskning av arbetet med försörjningsstöd

2024-02-19

Enligt statistiken har andelen vuxna biståndsmottagare med försörjningshinder på grund arbetslöshet ökat betydligt i Kramfors mellan 2018 och 2022. Under 2020 var andelen som störst med ett värde på 71,3 procent. Utvecklingen är liknande jämförelsegrupperna men varken liknande kommuner eller medelkommunen har en lika stor ökning som Kramfors sett till hela tidsperioden.

Antal deltagare som har haft kommunala arbetsmarknadsåtgärder avser samtliga deltagare, oberoende av hur länge de deltagit i åtgärderna. Varje individ räknas bara en gång. Ungdomar i feriejobb/praktik ingår inte här.

Tabell 7

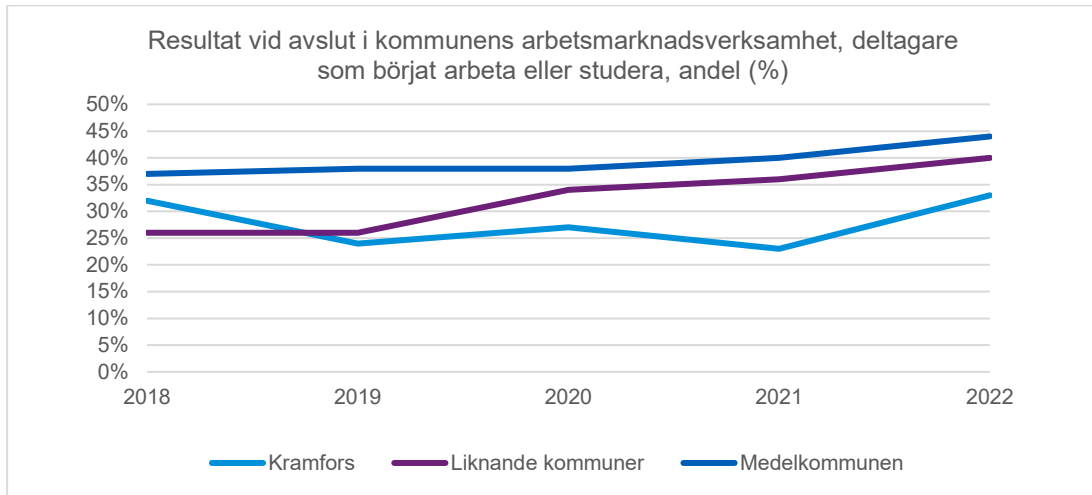

Källa: Kolada. ID: U40800

Antalet deltagare har varit någorlunda jämt i Kramfors jämfört med liknande kommuner. Medan antalet deltagare ökade något i Kramfors mellan 2021 och 2022 kan vi se att antalet deltagare minskat betydligt i liknande kommuner mellan 2020 och 2022.

I statistiken avser att börja arbeta osubventionerade och subventionerade anställningar på den reguljära arbetsmarknaden. För att räknas som en anställning ska denna ha pågått minst en sammanhängande månad. Som arbete räknas inte kommunala arbetsmarknadsanställningar eftersom dessa anställningar kommit till för att mildra verkningar av arbetslöshet och varit förbehållna en viss grupp arbetssökande. Börjat studera, avser utbildning inom ramen för Komvux, folkhögskola, högskola eller annan utbildning. För att ha studier som avslutsorsak, måste studierna vara studiemedelsberättigad.

Tabell 8

Källa: Kolada. ID: U40455

Av statistiken framgår att Kramfors haft en lägre andel som börjat arbeta eller studera vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet mellan 2019 och 2022 jämfört med liknande kommuner och medelkommunen. Andelen har däremot ökat något i Kramfors mellan 2021 och 2022.

5 Resultat av granskningen

5.1 Ansvar, mål och uppdrag

5.1.1 Kommunfullmäktiges ansvarsfördelning och mål

Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder¹ gör gällande att välfärdsnämnden bland annat fullgör kommunens uppgifter enligt vad som anges om socialnämnd i Socialtjänstlagen. Det innebär att nämnden är ansvarig för till exempel bistånd till enskilda och familjer. Vidare ingår det i nämnden lednings- och styrfunktion att planlägga, utveckla, samordna och följa upp den verksamhet som ingår i nämndens ansvarsområde. Nämnden ska även främja goda sociala miljöer i kommunen i samverkan med berörda samhällsorgan, organisationer och enskilda.

Reglementet anger att bildningsnämnden är ansvarig för kommunala arbetsmarknadsinsatser.

Kommunfullmäktige har i sin mål- och resursplan 2023² antagit tre perspektiv. Perspektiven är strategiska områden som kommunen anser vara extra viktiga att arbeta med för att nå fram till visionen, *Tillsammans har vi mod att skapa livskraft - i hela vår kommun*. Ett perspektiv är Kramforsbon, vilket ska spegla kommunens inre och yttre effektivitet. Det ska fungera som det verksamhetsspecifika perspektivet.

5.1.2 Välfärdsnämndens mål

Välfärdsnämnden har i sin verksamhetsplan för 2023³ antagit bland annat det övergripande målet *utveckla det förebyggande arbetet* som en del av kommunfullmäktiges perspektiv *Kramforsbon*. Målet syftar till att förflytta fokus till att verka inom det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Målet ska följas upp genom bland annat effekten av det förebyggande arbetet, samverkansprojekt och samarbeten. Inom målsättningen har nämnden antagit uppdraget *utveckla det förebyggande arbetet*. Uppdraget syftar till att utveckla det förebyggande arbetet i hela förvaltningen.

Nämnden har under år 2023 utarbetat en handlingsplan för en ekonomi i balans⁴, vilken bland annat innehåller ett område som handlar om att stötta klienter till annan försörjning. Målet är att en klient per totalt sex socialsekreterare stötts till att bli självförsörjande. Målgruppen för åtgärden är sjukskrivna utan ersättning som har uppburit försörjningsstöd under längre tid. Det är vidare enhetschefen för ekonomiskt bistånd som är ansvarig för att följa upp och driva arbetet framåt tillsammans med ekonomigruppen. Verksamhetschef ska följa upp arbetet med enhetschef kvartalsvis. Nämnden har, i samband med ekonomiuppföljning, beslutat att förvaltningen ska fortsätta/intensifiera arbetet med handlingsplanen⁵.

¹ Kommunfullmäktige 2022-10-24, §

² Kommunfullmäktige 2022-11-28, §

³ Välfärdsnämnden 2023-01-12, § 2

⁴ Välfärdsnämnden 2023-02-23, § 28

⁵ Välfärdsnämnden 2023-06-08, § 63, 2023-10-05, § 87 samt 2023-12-07, § 115

Kommunen har en riktlinje för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd⁶, vilken fastställdes av den dåvarande bistånds-, arbetsmarknads- och sociala servicenämnden under år 2016. Riktlinjen anger bland annat mål för försörjningsstöd och bistånd i andra fall enligt SoL. Av intervju framgår att riktlinjen har reviderats under år 2018 men att det inte framgår av dokumentet. Vidare framgår att det finns en plan att revidera riktlinjen under år 2024. Av intervju framgår att riktlinjer och rutiner som berör individ- och familjeomsorgen finns samlade i kommunens intranät.

Av intervju framgår att det finns mål på verksamhetsnivå, vilka ska vara baserade på nämndens mål. Verksamhetsmålen finns angivna i kommunens system för mål och målstyrning.

5.1.3 Uppdrag – Växling av ekonomiskt bistånd

I december 2023 har välfärdsnämnden beslutat om ett treårigt projekt med syfte att växla ekonomiskt bistånd till arbetsmarknadsanställningar⁷. Projektet är planerat att inledas i januari 2024 och ska grunda sig på en utökad samverkan mellan ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsenheten. Projektets målgrupp är personer som uppbär försörjningsstöd och är aktualiserade på Arbetsförmedlingen.

Av välfärdsnämndens protokoll framgår att en person som uppbär försörjningsstöd beräknas kosta kommunen cirka 10 tkr per månad. Arbetsmarknadsenheten ska inom ramen för projektet ersättas med 10 tkr per månad för varje deltagare som går till olika typer av insatser. Deltagarna ska tilldelas en arbetsmarknadsanställning inom BEA-avtalet, *bestämmelser för arbetstagare i arbetsmarknadspolitiska insatser*.

5.1.4 Bedömning – Ansvar, mål och uppdrag

Vår bedömning är att nämnden inte antagit tydliga mål, uppdrag och direktiv avseende förebyggande arbete för att minska beroende av försörjningsstöd.

Nämnden har fastställt ett övergripande mål, att utveckla de förebyggandet arbetet. Dock saknas tydliga och mätbara mål gällande detta arbete i relation till frågan om att minska beroende av försörjningsstöd. Vi noterar dock att nämnden har fattat beslut om ett uppdrag i form av ett projekt som ska startas under år 2024.

⁶ Bistånds-, arbetsmarknads- och sociala servicenämnden 2016-12-01

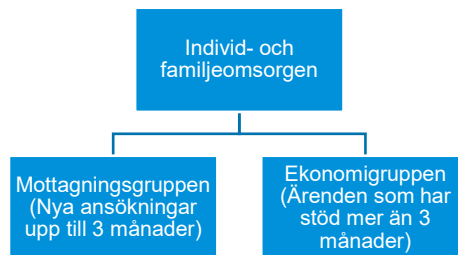
⁷ Välfärdsnämnden 2023-12-07, § 113

5.2 Organisering och handläggning

5.2.1 Organisation

Välståndsnämndens förvaltning är välfärdsförvaltningen. Förvaltningen är uppdelad i flertal verksamheter, däribland individ- och familjeomsorgen. Inom verksamhetsområdet hanteras försörjningsstöd.

Handläggningen av försörjningsstöd är fördelat till en enhet med en chef. Handläggningen utförs inom två grupper i samma enhet: mottagningsgruppen och ekonomigruppen. Grupperna har samma chef. Mottagningsgruppen har sju handläggare medan ekonomigruppen har sex handläggare.

5.2.2 Handläggning och process

Enligt rutin för ekonomiskt bistånd⁸ har alla från 15 års ålder rätt att ansöka om försörjningsstöd. Ansökan kan inkomma via kommunens e-tjänst, muntligt, brev eller mejl. Samtliga inkomna ansökningar, även återansökan, ska aktualiseras i aktualiseringsmodulen. Samtliga ansökningar ska vidare leda till ett beslut.

Rutinen gör gällande att mottagningsgruppen handlägger alla nybesök. Handläggningen ska ske under max tre månader innan ärendet sedan ska lämnas över till ekonomigruppen för vidare handläggning. De ärenden som överförs till ekonomigruppen ska fördelas av ärendehandledare till ekonomigruppens handläggare senast den femtonde varje månad. Efter tre månader utan nya beslut (om försörjningsstöd) i ärendet kan ärendet avslutas.

Av intervju framgår att kommunen inte erbjuder kompetenshöjande åtgärd förrän ärendet överlämnas till ekonomigruppen. Vidare framgår att majoriteten av biståndsmottagarna som remitteras till arbetsmarknadsenheten erhållit ekonomiskt bistånd betydligt längre än tre månader. Det ska enligt uppgift finnas personer som erhållit ekonomiskt bistånd över 24 månader innan de remitterats till arbetsmarknadsenheten för kompetenshöjande verksamhet eller praktik. En möjlig förklaring till detta ska, enligt intervju, vara ifall en individ varit långtidssjukskriven och oförmögen att arbeta.

⁸ Välfärdsförvaltningen 2023-04-20

Enligt riktlinje för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd kan den enskilde ha rätt till bistånd till sin försörjning om hen bidrar till sin egen försörjning efter egen förmåga. Om den enskilde ansöker om bistånd med anledning av arbetslöshet måste den sökande stå till arbetsmarknadens förfogande för att vara berättigad till försörjningsstöd. För att anses vara aktivt arbetssökande ska den enskilde söka kvalificerade och okvalificerade arbeten inom pendlingsavstånd från Kramfors under hela månaden. Den sökande ska även vid behov delta i kompetenshöjande verksamhet ordnad av kommunen, svenskundervisning eller annan lämplig insats.

De kompetenshöjande åtgärderna ska, enligt riktlinjen, utformas i samråd med den enskilde och Arbetsförmedlingen. Eftersom den enskildes förutsättningar och behov måste utredas först kan inte nämnden kräva deltagande i sådan verksamhet från första dagen som bistånd ges för. I de fall personer helt, eller i stor utsträckning vägrar att medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en arbetsplan kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet. Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i kompetenshöjande verksamhet som anvisats får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas. Detsamma gäller om hen utan godtagbart skäl uteblir från den kompetenshöjande verksamheten. I de fall socialtjänsten bedömer att personer har en allvarlig och omfattande problematik kan det ställas andra krav på biståndssökande.

Riktlinjen gör vidare gällande att nämnden anser det som särskilt viktigt att alla personer i åldern 18–25 år, som ej har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd, ska remitteras till arbetsmarknadsenheten för att erhålla praktik eller annan kompetenshöjande insats. Enligt rutin för remittering av personer från Ekonomigruppen för insats vid arbetsmarknadsenheten⁹ är personer mellan 18 och 30 år prioriterade

Enligt rutin för ekonomiskt bistånd ska den sökande inkomma med en ny ansökan om försörjningsstöd för varje ny kalendermånad. Tillsammans med ansökan ska flertal handlingar bifogas, däribland aktivitetsrapport och eventuell nyupprättad planering från Arbetsförmedlingen eller nytt beslut. Den sökandes sysselsättning och framtida planering lyfts fram som viktiga frågor vid handläggning av löpande ärenden. Det lyfts fram som viktigt att detta anges i journalanteckningarna.

5.2.3 Kompetenshöjande åtgärd

Rutin för remittering för insats vid arbetsmarknadsenheten gör gällande att ekonomigruppen ska informera klienten om den specifika insatsen syfte, mål, innehåll samt konsekvenser om denne inte kan tillgodogöra sig erbjudandet. Ekonomigruppen är ansvarig för att, i samråd med klienten, tillföra information angående vilket behov klienten har samt vilken typ av insats som önskas. Remittering ska skickas till arbetsmarknadsenheten via verksamhetssystemet Treserva. Rutin för ekonomiskt bistånd gör gällande att det inte finns någon tidsgräns för hur lång en period med praktik eller kompetenshöjande verksamhet får vara. Däremot ska den vara tidsbestämd. Det bör framgå av den individuella plan som tas fram. Av intervju framgår att majoriteten av deltagarna har en insats längre än sex månader. Det är vanligt att deltagare är mellan ett och två år på arbetsmarknadsenheten.

⁹ Valfärdförvaltningen 2019-03-12

Av rutin för remittering för insats vid arbetsmarknadsenheten framgår att remitteringen ska tilldelas en ansvarig person på arbetsmarknadsenheten som ska meddela remitterande socialsekreterare på ekonomigruppen att denne mottagit uppdraget. Socialsekreterare ska sedan kalla till ett första trepartsmöte. Av intervju framgår ansvarig person på arbetsmarknadsenheten är ansvarig för att, tillsammans med deltagaren, utarbeta en genomförandeplan.

Det framgår av intervju att arbetsmarknadsenhetens ordinarie personal består av en enhetschef, en KAA¹⁰-handläggare, två arbetscoacher och tre arbetshandledare. I dagsläget finns ytterligare tre projektanställda arbetscoacher. Enheten ansvarar för sju arbetsträningsarenor med varierande typer av verksamheter.

Rutin för remittering för insats vid arbetsmarknadsenheten gör gällande att arbetsmarknadsenheten ska återremittera ärendet till ekonomigruppen i de fall insatsen avslutas. Det kan till exempel bero på att klienten inte är möjlig att nå, klienten kan ej tillgodogöra sig insatsen eller att insatsen är avslutad enligt plan. Av intervju framgår att flertal deltagare med bristande närvaro på arbetsmarknadsenheten har kommunicerat att de inte upplevt att deras frånvaro påverkat, eller kommer att påverka utbetalningen av ekonomiskt bistånd. Det framgår av intervju att ogiltig frånvaro alltid påverkar försörjningsstödet. Om så inte är fallet har den ogiltiga frånvaron inte kommit till ekonomihandläggarnas kännedom.

Av rutin för remittering för insats vid arbetsmarknadsenheten framgår att kommunikering mellan ansvarig för ärendet och socialsekreterare på ekonomigruppen sker innan varje återremittering. Arbetsmarknadsenheten ska utarbeta en skriftlig bedömning av utförd insats samt beskrivning av varför återremissen genomförs. Utvärdering av insatsen ska lämnas efter insatsens avslut.

5.2.4 Bedömning – Organisering och handläggning

Vår bedömning är att det delvis finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner som stöd för handläggning av försörjningsstöd.

Det finns riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd som anger vad som är skälig levnadsnivå och syftar till likabehandling. Vidare finns rutiner som beskriver handlägningsprocessens olika delar. Vi bedömer att dessa rutiner inte är fullt ändamålsenliga. Detta då rutinerna gör gällande att personer med kortvarigt försörjningsstöd inte handläggs med ett tydligt fokus mot självförsörjning. Vidare framkommer att det saknas rutiner för hur personer med återkommande kortvarigt försörjningsstöd ska handläggas med fokus på självförsörjning.

5.3 Barnperspektivet

Den som ansöker om bistånd för barnomsorgsavgift ska, enligt rutin för ekonomiskt bistånd, anmäla korrekt inkomstuppgift till en namngiven person i förvaltningen.

Enligt rutin för ekonomiskt bistånd ska mottagningsgruppen även ställa frågor kring barnperspektivet vid nybesök om personen har barn. Av rutinen framgår en checklista

¹⁰ Kommunala aktivitetsansvaret

för besöket, i vilken det anges att handläggare ska ställa frågor kring barnens mående samt hur det fungerar i skola/barnomsorg.

Av nämndens riktlinje för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd framgår att nämnden särskilt ska bevaka barns behov inom områdena bostad, umgänge med föräldrar, hälsa, fritidsaktiviteter och ungdomars ferieinkomster. Vid långvarigt ekonomiskt bistånd, sex månader under en tolv månadersperiod, ska nämnden uppmärksamma barnets behov och situation med tydlig koppling till den ekonomiska situationen tillsammans med föräldrarna. I dokumentationen bör framgå hur barnets behov beaktats och vilka eventuella överväganden som gjorts samt hur detta påverkat beslutet (barnperspektiv), både vid negativa och positiva beslut. Av intervju framgår att *barnperspektivet* finns med som ett särskilt avsnitt i samtliga utredningar.

5.3.1 Stickprov

Vid granskning av fem utredningar iakttas att det i samtliga utredningar finns ett avsnitt som särskilt avser barnrättsperspektiv. I två utredningar framgår uttryckligen att handläggaren har beaktat barnperspektivet. Dock saknas såväl beskrivning av hur barnperspektivet beaktats som motivering till vad barnets bästa bedöms vara, i samtliga fem utredningar.

5.3.2 Bedömning – Barnperspektivet

Vår bedömning är att nämnden inte säkerställt barnperspektivet i handläggning av försörjningsstöd.

Det finns tydliga rutiner och arbetssätt vad gäller hur barnperspektivet ska utredas och dokumenteras i handläggningen. Däremot konstaterar vi att detta inte återspeglas i de stickprov som genomförts.

5.4 Systematiskt arbete

Enligt rutin för ekonomiskt bistånd ska systemförvaltare för verksamhetssystemet ansvara för att en gång per månad slumpmässigt välja ut hushåll som ansökt om ekonomiskt bistånd för granskning av socialsekreterare.

Systemförvaltare ska enligt rutin ange 120 personer, vilket blir cirka 15 - 30 unika ärenden som ska granskas. Systemförvaltare ska skriva ut underlaget och placera i ärendehandledares postfack. Ärendehandledaren ska meddela respektive ansvarig socialsekreterare vilka ärenden som ska granskas. Socialsekreterare granskar ärendet utifrån de underlag som finns i ärendet. Om en klient inte inkommer med underlag som, vid tiden för stickproven, saknas eller att det uppmärksammas att klienten "fuskat" eller angivit tydliga fel i ansökningsförfarandet ska klienten granskas även nästkommande månad. Sker detta mer än två månader i rad ska anmälan övervägas.

Av intervju framgår att det är den handläggare som fattat beslutet som genomför kontrollen. Vidare framgår att det saknas förståelse för kontrollernas syfte på enhetsnivå.

Utöver ovanstående kontroller deltar samtliga handläggare på ärendehandledning i grupp en gång per vecka.

5.4.1 Bedömning – Systematiskt arbete

Vår bedömning är att det inte finns ett systematiskt arbete i syfte att säkerställa att bestämmelser kring försörjningsstöd efterlevs.

Vi konstaterar att det finns en plan för egenkontroll, dock saknas rutiner för hur kontrollen ska dokumenteras och för hur resultatet av kontrollen ska användas i verksamhetens utvecklingsarbete. Vidare konstaterar vi att det saknas rutiner för granskning av annan än den beslutande handläggaren.

5.5 Uppföljning och rapportering

5.5.1 Uppföljning

Av intervju framgår att uppföljning på individnivå sker regelbundet utifrån behov, med cirka en till tre månaders intervall. Vid samtliga uppföljningsmöten ska tid för nästa uppföljningsmöte anges.

Åtgärden att *stötta klienter till egen försörjning* i handlingsplanen för en ekonomi i balans ska följas upp av verksamhetschef genom kvartalsvisa avstämningar med enhetschef.

Enligt intervjuuppgift hämtar Socialstyrelsen uppgifter från kommunens system varje månad och sammanställer i en rapport. Rapporten tilldelas enhetschefer och verksamhetschef. Det lämnas ingen analys på enhetsnivå till nämnden i samband med den månatliga sammanställningen.

Varannan vecka har ledningsgruppen på arbetsmarknadsenheten möte där deltagarnas utveckling diskuteras. I samband med mötet följs bland annat andelen deltagare som gått vidare till arbete eller studier upp. Statistiken följs upp på en enhetsövergripande nivå. Enheten har som mål att 35 % ska vidare till arbete eller studier.

5.5.2 Rapportering

Av intervju framgår att förvaltningschef rapporterat statistik över diverse kostnader kopplat till ekonomiskt bistånd till nämnden som en informationspunkt på sammanträdet i oktober¹¹. Nämnden har möjlighet att ställa frågor kopplat till detta. Nämnden har lagt informationen med godkännande till handlingarna vid samtliga informationspunkter de haft under sammanträden år 2023.

Nämnden har följt upp sin verksamhet på förvaltningsövergripande nivå genom månadsrapport för mars¹², april¹³ och oktober¹⁴. Förvaltningsrapporten följer upp ekonomin och personalnyckeltal samt beskriver vad som händer i stort i förvaltningen. Förvaltningsrapporten innehåller även uppföljning på verksamhetsnivå utifrån de tre perspektiven i målstyrningen. Kopplat till uppföljningen av perspektivet ekonomi

¹¹ Valfärdsnämnden 2023-10-05, § 74

¹² Valfärdsnämnden 2023-04-20, § 42

¹³ Valfärdsnämnden 2023-06-08, § 63

¹⁴ Valfärdsnämnden 2023-12-07, § 115

redovisas även en uppföljning av den av politiskt antagna åtgärdsplanen och vilken effekt den bedöms ha hunnit ge. Nämnden har inte fattat beslut om åtgärd till följd av uppföljningarna utöver de kopplade till åtgärdsplanen för en ekonomi i balans.

Av nämndens delårsrapport per sista augusti 2023¹⁵ framgår att det övergripande målet *en god verksamhet med effektiva processer* bedöms vara delvis uppnått. Uppföljningen av effekt av förebyggande arbete och samverkansprojekt var inte utvärderat vid tiden för delårsrapporten. Inom ramen för uppdraget *utveckla det förebyggande arbetet* lyfts inga aktiviteter med direkt koppling till försörjningsstöd upp i delårsrapporten. Nämnden har vidare följt upp antal hushåll samt ackumulerade kostnaden för utbetalning av ekonomiskt bistånd som en del av delårsrapporten per sista augusti.

5.5.3 Bedömning - Uppföljning och rapportering

Vår bedömning är att det inte finns det tillräcklig uppföljning och analys av arbetet med och kostnaderna för försörjningsstöd

Det finns viss typ av uppföljning i förvaltningsrapporter avseende ekonomi och personalfrågor. Vidare följer nämnden i sin delårsrapport upp antal hushåll med försörjningsstöd. Däremot saknas analyser avseende försörjningshinder, målgrupp, handläggningens effektivitet och arbetet med insatser för självförsörjning.

Vår bedömning är att nämnden delvis följer upp resultatet av insatserna för att förebygga behov av försörjningsstöd?

Det framkommer att det finns arbetssätt för uppföljning av resultatet på individnivå, dock framkommer att det saknas arbetssätt för att följa upp resultatet av insatserna på en mer aggregerad nivå. Uppföljning av insatsernas resultat sammanställs varken av kommunstyrelse eller socialnämnd på insats- eller gruppnivå. Det framgår att kommunstyrelsen följer upp resultatet för samtliga deltagare inom arbetsmarknadsverksamheten men att denna uppföljning inte delges eller analyseras av socialnämnden. Vi menar att ansvaret för att följa upp och utvärdera insatsernas effekt åligger socialnämnden som ansvarig för de insatserna som beslutats om.

¹⁵ Valfördsnämnden 2023-10-05, § 87

6 Samlad bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att översiktligt bedöma om kommunen har ett systematiskt och ändamålsenligt arbetssätt gällande handläggningen av försörjningsstöd och insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att arbetssättet gällande handläggningen av försörjningsstöd och insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd delvis är ändamålsenligt utformade.

Välståndsnämnden har inte antagit tydliga mål, uppdrag och direktiv avseende förebyggande arbete för att minska beroende av försörjningsstöd. Däremot är vår bedömning att det delvis finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner som stöd för handläggning av försörjningsstöd. Vi bedömer att rutinerna inte är fullt ändamålsenliga då de gör gällande att personer med kortvarigt försörjningsstöd inte handläggs med ett tydligt fokus mot självförsörjning. Det framkommer även att det saknas rutiner för hur personer med återkommande kortvarigt försörjningsstöd ska handläggas med fokus på självförsörjning.

Vår bedömning är att nämnden har utarbetade arbetssätt för att ta hänsyn till barnperspektivet vid handläggning av försörjningsstöd.

Dock bedömer vi att det saknas ett systematiskt arbete i syfte att säkerställa att samtliga bestämmelser kring försörjningsstöd efterlevs.

Vi anser att det finns ett behov att stärka uppföljning och analys av handläggningen av försörjningsstöd och de insatser som används för att minska behovet av försörjningsstöd.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi välfärdsnämnden att:

- Fastställa mål för arbetet med insatser för att motverka behov av försörjningsstöd (se avsnitt 5.1.4)
- Säkerställa att riktlinjen avseende handläggning av ekonomiskt bistånd är aktuell och beslutad av nämnd (se avsnitt 5.2.4)
- Säkerställa att det finns rutiner för hur arbetet med självförsörjning ska ske så tidigt som möjligt samt genomföras i ärenden med återkommande kortvarigt behov av försörjningsstöd (se avsnitt 5.2.4)
- Säkerställa att det finns ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att barnets bästa dokumenteras i utredningar (se avsnitt 5.3.2)
- Säkerställa att det finns ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att handläggning av ekonomiskt bistånd sker enligt gällande bestämmelser (se avsnitt 5.4.1)
- Analysera och följa upp kostnaderna för och arbetet med försörjningsstöd (se avsnitt 5.5.3)
- Utvärdera och följa upp resultatet av insatserna för att minska behov av försörjningsstöd (se avsnitt 5.5.3)

Kramfors kommun
Granskning av arbetet med försörjningsstöd

2024-02-19

Datum som ovan

KPMG AB

Liam Alldén
Verksamhetsrevisor

Joakim Hackström-Larsson
Verksamhetsrevisor

Lena Medin
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Granskning av arbetet med försörjningsstöd

Rapport

Kramfors kommun

KPMG AB

2024-02-19

Antal sidor 22

Kramfors kommun
Granskning av arbetet med försörjningsstöd

2024-02-19

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Lagstiftning	6
4	Kostnadsjämförelse	7
5	Resultat av granskningen	13
5.1	Ansvar, mål och uppdrag	13
5.2	Organisering och handläggning	15
5.3	Barnperspektivet	17
5.4	Systematiskt arbete	18
5.5	Uppföljning och rapportering	19
6	Samlad bedömning och rekommendationer	21

1 Sammanfattning

KPMG har av Kramfors kommuns revisorer fått i uppdrag att granska välfärdsnämndens arbete med handläggning och uppföljning av försörjningsstöd.

Syftet med granskningen har varit att översiktligt bedöma om kommunen har ett systematiskt och ändamålsenligt arbetssätt gällande handläggningen av försörjningsstöd och insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att arbetssättet gällande handläggningen av försörjningsstöd och insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd delvis är ändamålsenligt utformade.

I det följande redovisas våra bedömningar och rekommendationer kopplat till revisionsfrågorna

Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
Har nämnden antagit tydliga mål, uppdrag och direktiv avseende förebyggande arbete för att minska beroende av försörjningsstöd?	Nämnden har fastställt ett övergripande mål, att utveckla de förebyggande arbetet. Dock saknas tydliga och mätbara mål gällande detta arbete i relation till frågan om att minska beroende av försörjningsstöd.	-Fastställa mål för arbetet med insatser för att motverka behov av försörjningsstöd.
Revisionsfråga	Bedömning: Delvis	Rekommendationer
Finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner som stöd för handläggning av försörjningsstöd?	Vi bedömer att de riktlinjer och rutiner som finns inte är fullt ändamålsenliga. Detta då rutinerna gör gällande att personer med kortvarigt försörjningsstöd inte handläggs med ett tydligt fokus mot självförsörjning. Vidare framkommer att det saknas rutiner för hur personer med återkommande kortvarigt försörjningsstöd ska handläggas med fokus på självförsörjning.	-Säkerställa att riktlinjen avseende handläggning av ekonomiskt bistånd är aktuell och beslutad av nämnd. -Säkerställa att det finns rutiner för hur arbetet med självförsörjning ska ske så tidigt som möjligt samt genomföras i ärenden med återkommande kortvarigt behov av försörjningsstöd.
Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
Har nämnden säkerställt barnperspektivet i handläggning av försörjningsstöd?	Det finns tydliga rutiner och arbetssätt vad gäller hur barnperspektivet ska utredas och dokumenteras i handläggningen. Däremot konstaterar vi att detta inte återspeglas i de stickprov som genomförts.	-Säkerställa att det finns ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att barnets bästa dokumenteras i utredningar.

Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
Finns ett systematiskt arbete i syfte att säkerställa att bestämmelser kring försörjningsstöd efterlevs?	Vi konstaterar att det finns en plan för egenkontroll, dock saknas rutiner för hur kontrollen ska dokumenteras och för hur resultatet av kontrollen ska användas i verksamhetens utvecklingsarbete. Vidare konstaterar vi att det saknas rutiner för granskning av annan än den beslutande handläggaren.	-Säkerställa att det finns ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att handläggning av ekonomiskt bistånd sker enligt gällande bestämmelser.
Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
Finns det tillräcklig uppföljning och analys av arbetet med och kostnaderna för försörjningsstöd?	Det finns viss typ av uppföljning i förvaltningsrapporter avseende ekonomi och personalfrågor. Vidare följer nämnden i sin delårsrapport upp antal hushåll med försörjningsstöd. Däremot saknas analyser avseende försörjningshinder, målgrupp, handläggningens effektivitet och arbetet med insatser för självförsörjning.	-Analysera och följa upp kostnaderna för och arbetet med försörjningsstöd.
Revisionsfråga	Bedömning: Delvis	Rekommendationer
Följer nämnden upp resultatet av insatserna för att förebygga behov av försörjningsstöd?	Det finns arbetssätt för uppföljning på individnivå, dock saknas arbetssätt för uppföljning på en mer aggregerad nivå. Insatsernas resultat sammanställs varken av bildningsnämnd eller välfärdsnämnd på insats- eller gruppnivå. Bildningsnämnden följer upp resultatet för samtliga deltagare, dock framgår att denna uppföljning inte delges eller analyseras av välfärdsnämnden. Vi menar att ansvaret för att följa upp och utvärdera insatsernas effekt åligger välfärdsnämnden som ansvarig för de insatserna som beslutats om.	-Utvärdera och följa upp resultatet av insatserna för att minska behov av försörjningsstöd.

2 Bakgrund

KPMG har av Kramfors kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en granskning av välfärdsnämndens arbete med handläggning och uppföljning av försörjningsstöd. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

De övergripande målen och grundläggande värderingarna för socialtjänstens samtliga verksamheter anges i 1 kap. 1 § socialtjänstlagen, (SoL). I denna inledande paragraf sägs att samhällets socialtjänst ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet på demokratins och solidaritetens grund. Vidare ska socialtjänsten inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser, under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation. Verksamheten ska bygga på respekt för människors rätt till självbestämmande och integritet.

En viktig princip i SoL är att människor i första hand har ett eget ansvar för sitt liv. I lagens förarbeten framhålls särskilt att socialtjänsten inte får frånta enskilda deras ansvar i detta avseende. Socialtjänstens uppgift är att förstärka och komplettera människors egna resurser. Biståndet från socialtjänsten ska stärka den enskildes resurser att leva ett självständigt liv. Insatserna ska alltid utgå från den enskildes behov och livssituation och utformas så att den enskilde så snart som möjligt kan klara av den egna försörjningen. Det är dock viktigt att understryka att kravet på att någon själv ska ta ansvar för sitt liv inte får drivas hur långt som helst, eftersom möjligheterna kan vara begränsade och behoven hos den enskilde ofta är komplexa. Vidare ska socialtjänsten särskilt beakta barnens situation vid en ansökan om ekonomiskt bistånd.

Kramfors kommun har enligt offentliga data haft ökande kostnader för ekonomiskt bistånd under de senaste åren och ligger högre än liknande kommuner. Därför har revisorerna beslutat att översiktligt granska om nämnden har ett systematiskt och ändamålsenligt arbetssätt gällande handläggningen av försörjningsstöd och arbetet med insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen syftar till att översiktligt bedöma om kommunen har ett systematiskt och ändamålsenligt arbetssätt gällande handläggningen av försörjningsstöd och insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har nämnden antagit tydliga mål, uppdrag och direktiv avseende förebyggande arbete för att minska beroende av försörjningsstöd?
- Finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner som stöd för handläggning av försörjningsstöd?
- Har nämnden säkerställt barnperspektivet i handläggning av försörjningsstöd?
- Finns ett systematiskt arbete i syfte att säkerställa att bestämmelser kring försörjningsstöd efterlevs?

- Finns det tillräcklig uppföljning och analys av arbetet med och kostnaderna för försörjningsstöd?
- Följer nämnden upp resultatet av insatserna för att förebygga behov av försörjningsstöd?

I uppdraget ingår även en kostnadsjämförelse med liknande kommuner samt med riket gällande ekonomiskt bistånd.

Granskningen avser välfärdsnämnden och omfattar handläggningsrutiner gällande försörjningsstöd samt arbetet med insatser för att minska beroende av försörjningsstöd.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen utgörs revisionskriterierna av:

- Kommunallagen 6 kap § 6
- Socialtjänstlagen 4 kap, 9 kap och 11 kap
- Socialtjänstförordningen 5 kap
- Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete
- Tillämpbara interna regelverk och policys

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av bland annat mål- och resursplan, reglemente, verksamhetsplan, delårsrapport, internkontrollplan, handlingsplan samt riktlinjer/rutiner/mallar ekonomiskt bistånd.
- Intervjuer med verksamhetschef, enhetschefer, ärendehandledare och ordförande i nämnden.
- Stickprov i form av granskning av ett urval av utredningar som genomförts med anledning av ansökan om ekonomiskt bistånd. Då granskning endast genomförs i ett urval av ärenden kan stickprov ej tas som helhetsbild för handläggningen inom kommunen.

Samtliga intervjuade har givits möjlighet att faktakontrollera rapporten och inkomma med informationstillägg.

3 Lagstiftning

I socialtjänstlagens fjärde kapitel regleras rätten till bistånd. Av 4 kap. 1 § SoL framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt, har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd enligt första stycket om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Om det finns godtagbara skäl har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.

Vid utredning av rätten till bistånd ingår alla hushållets inkomster förutom hemmavarande barns inkomster från eget arbete. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Vid en lagändring från år 2013 infördes en regel för att stimulera möjligheten att ta ett arbete och att komma ut i egen försörjning. Den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd. Denna särskilda beräkningsregel gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen.

Riksnormen för beräkning av skäliga kostnader enligt 4 kap. 3 § första stycket 1 SoL grundar sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar och delas upp på olika hushållstyper och åldersintervaller.

Enligt 4 kap. 4 § SoL får socialnämnden begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

I de fall socialnämnden gör bedömningen att någon bör förordnas med god man eller förvaltare enligt föräldrabalken ska socialnämnden enligt 5 kap. 3 § i socialtjänstförordningen (SoF) anmäla detta till överförmyndaren.

4 Kostnadsjämförelse

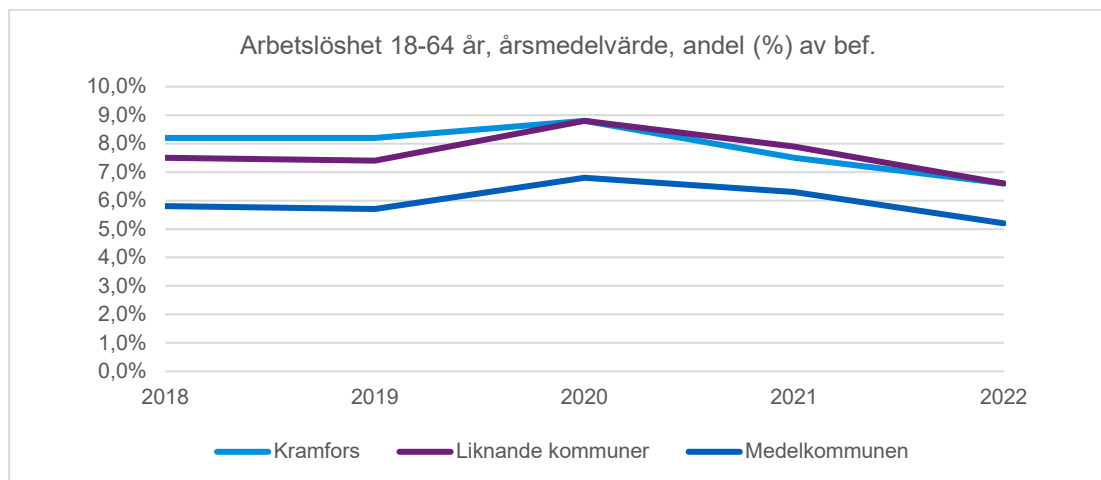
Nedan görs en översiktlig analys över utvecklingen av kostnader för försörjningsstödet i Kramfors i jämförelse med andra kommuner. Jämförelsen är gjord av data via Rådet för främjande av kommunala analyser, RKA.

Jämförelser har gjorts gentemot medeltal på samtliga kommuner samt mot kommuner med liknande ekonomiskt bistånd. I gruppen liknande kommuner ekonomiskt bistånd år 2022 ingår Arboga, Bollnäs, Emmaboda, Huddinge, Hultsfred, Tranås och Vänersborg. Vilka som väljs ut som liknande kommuner är baserat på den modellberäknade kostnaden för ekonomiskt bistånd.

I jämförelseunderlaget avser vi att se närmare på kostnadsutvecklingen av försörjningsstödet, andelen i befolkningen som erhåller försörjningsstöd samt andelen som har långvarigt försörjningsstöd.

Årsmedelvärdet för arbetslöshet avser antal invånare 18–64 år som är öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd dividerat med antal invånare 18–64 år. Data avser ett medelvärde för kalenderår.

Tabell 1

Källa: Kolada. ID: N03920

Av offentliga data framgår att andelen arbetslösa i befolkningen har minskat i Kramfors sett till tidsperioden 2018 till 2022. Arbetslösheten har utvecklats på ett liknande sätt i samtliga grupper sett till hela tidsperioden men Kramfors och liknande kommuner har befunnit sig på en något högre nivå jämfört med medelkommunen.

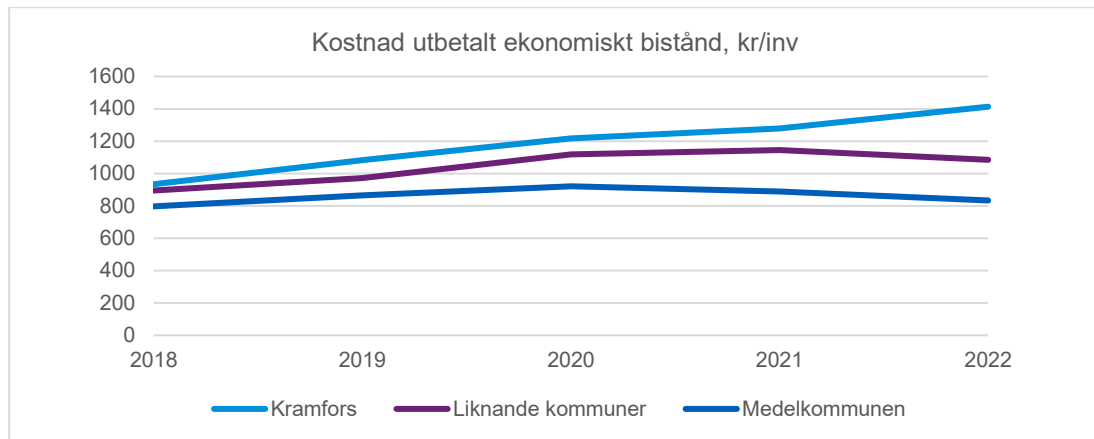
Kramfors kommun

Granskning av arbetet med försörjningsstöd

2024-02-19

Kostnaden för utbetalt ekonomiskt bistånd avser bruttokostnad för externa bidrag och transfereringar inom ekonomiskt bistånd. Bistånd till flyktinghushåll ingår inte.

Tabell 2

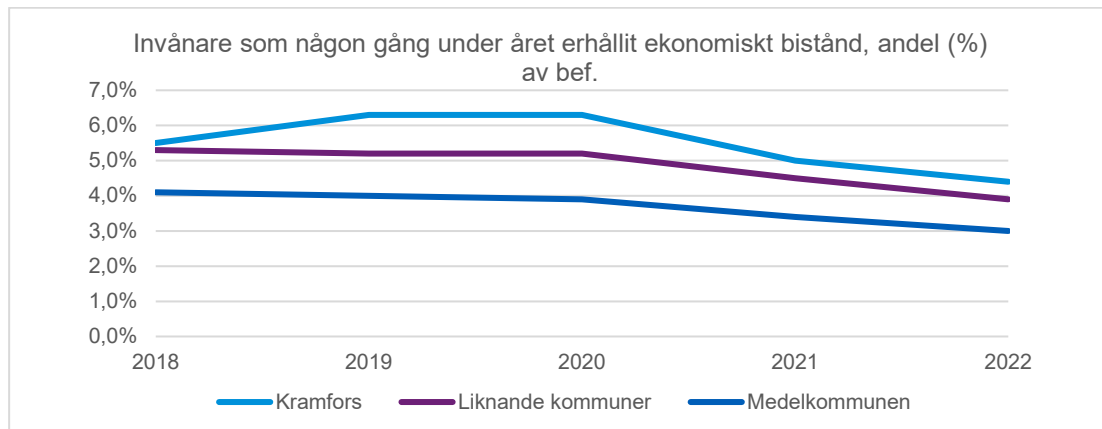

Källa: Kolada. ID: N31002

Enligt statistiken har kostnaderna för utbetalt bistånd per invånare ökat stadigt i Kramfors under hela den utvalda perioden. I förhållande till jämförelsegruppen följer kostnadsutvecklingen för utbetalt ekonomiskt bistånd en liknande utveckling som kostnaden för ekonomiskt bistånd.

Andel invånare som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd avser uppgifter hämtade från Socialstyrelsens statistikdatabas, vilket är ett levande register där uppgifter kan uppdateras i efterhand. Statistiken gör gällande att samtliga jämförelsegrupper har en någorlunda

Tabell 3

Källa: Kolada. ID: N31807

Kramfors kommun

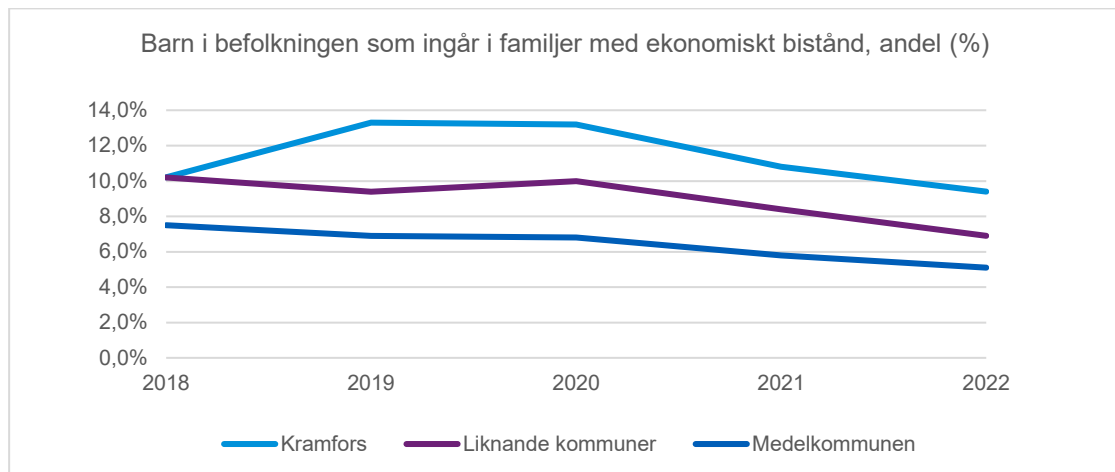
Granskning av arbetet med försörjningsstöd

2024-02-19

Statistiken gör gällande att andelen invånare av befolkningen som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd har minskat i samtliga grupper sett till hela den utvalda jämförelseperioden. Andelen i Kramfors är någorlunda större jämfört med liknande kommuner och medelkommunen.

Andel barn i befolkningen som ingår i familjer med ekonomiskt bistånd avser antal barn som ingår i hushåll som någon gång under året mottagit ekonomiskt bistånd dividerat med antal barn i kommunen. Barn avser personer under 18 år.

Tabell 4

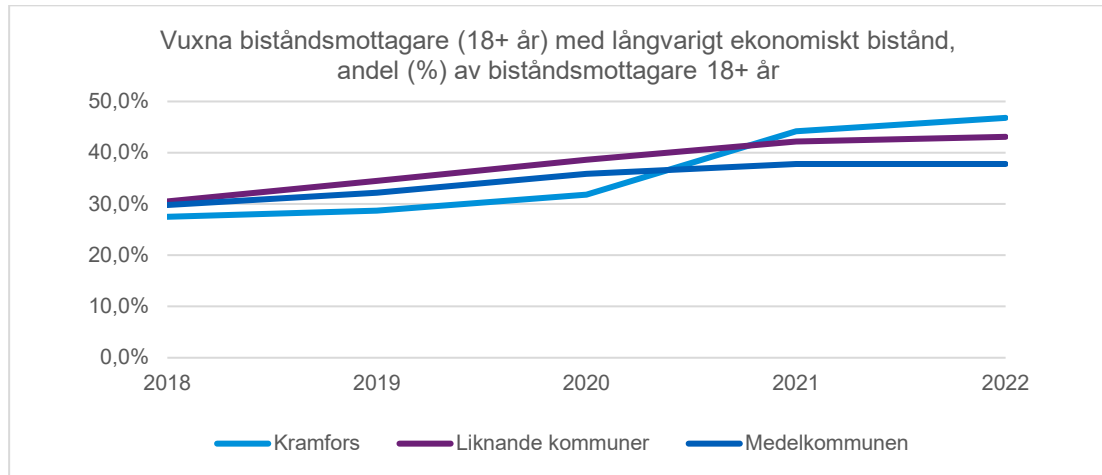

Källa: Kolada. ID: U31803

Av statistiken framgår att Kramfors har och har haft en högre andel barn som ingår i familjer med ekonomiskt bistånd jämfört med liknande kommuner och medelkommunen. Mellan 2020 och 2022 har andelen minskat något i samtliga grupper.

Andelen vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd av vuxna biståndsmottagare avser andel biståndsmottagare med beviljat ekonomiskt bistånd i den aktuella kommunen i minst 10 till 12 månader under året jämfört med samtliga biståndsmottagare. Statistiken är hämtad från Socialstyrelsens register över ekonomiskt bistånd.

Tabell 5

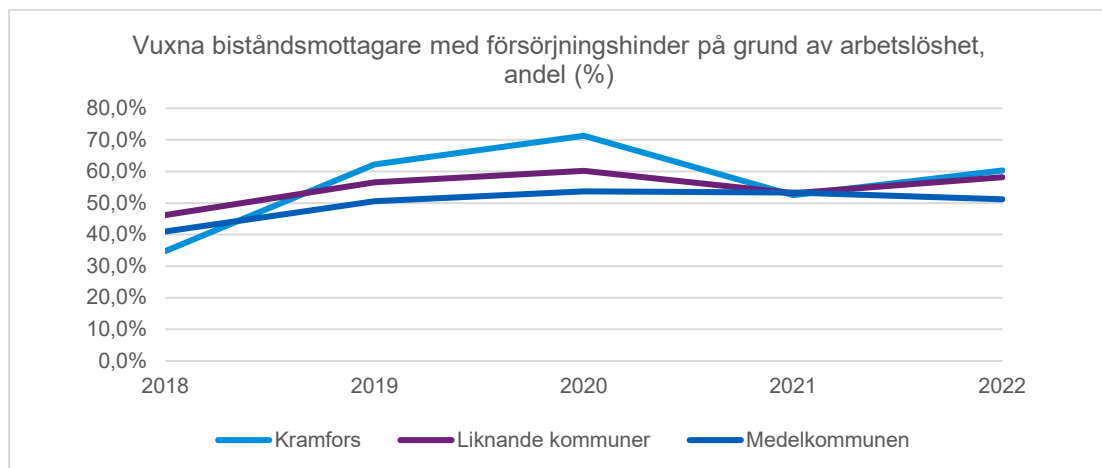

Källa: Kolada. ID: N31814

Statistiken gör gällande att andelen biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd av biståndsmottagare över 18 år har blivit betydligt större i samtliga grupper under den utvalda tidsperioden. Mellan 2020 och 2021 ökade den gruppen markant i Kramfors och befann sig mellan 2021 och 2022 på en högre nivå jämfört med liknande kommuner och medelkommunen.

Försörjningshinder på grund av arbetslöshet avser att biståndsmottagare är arbetslös, bedöms ha arbetsförmåga på heltid eller deltid samt står till arbetsmarknadens förfogande. Utgångspunkten är att personen i princip omgående kan börja på ett för denne lämpligt arbete. Det innebär att det inte ska finnas andra betydande svårigheter som personen måste komma till rätta med innan ett arbete kan bli aktuellt.

Tabell 6

Källa: Kolada. ID: U31805

Kramfors kommun

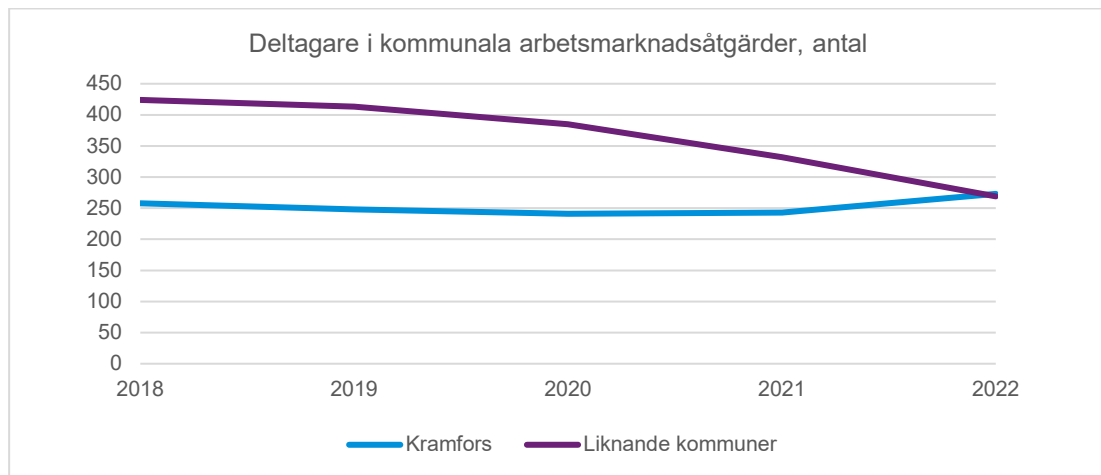
Granskning av arbetet med försörjningsstöd

2024-02-19

Enligt statistiken har andelen vuxna biståndsmottagare med försörjningshinder på grund arbetslöshet ökat betydligt i Kramfors mellan 2018 och 2022. Under 2020 var andelen som störst med ett värde på 71,3 procent. Utvecklingen är liknande jämförelsegrupperna men varken liknande kommuner eller medelkommunen har en lika stor ökning som Kramfors sett till hela tidsperioden.

Antal deltagare som har haft kommunala arbetsmarknadsåtgärder avser samtliga deltagare, oberoende av hur länge de deltagit i åtgärderna. Varje individ räknas bara en gång. Ungdomar i feriejobb/praktik ingår inte här.

Tabell 7

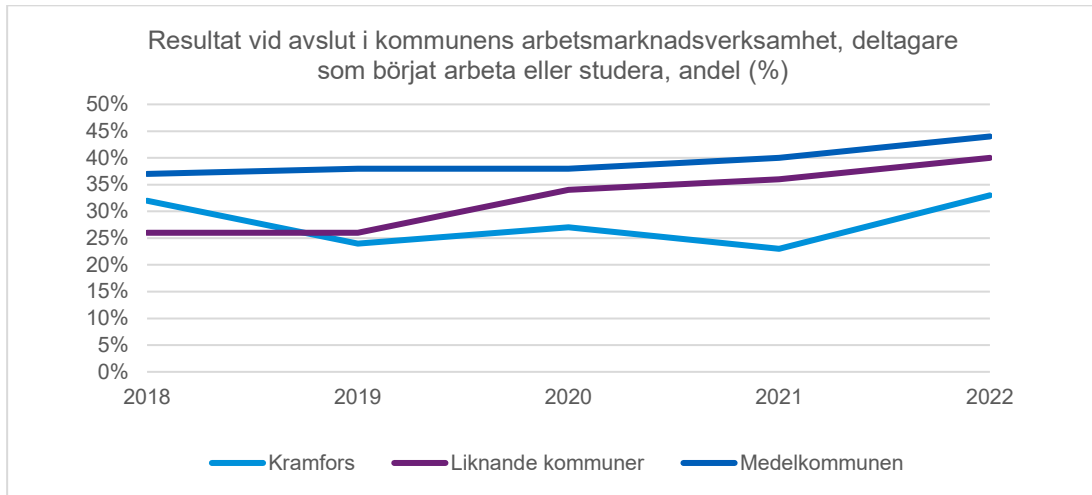

Källa: Kolada. ID: U40800

Antalet deltagare har varit någorlunda jämt i Kramfors jämfört med liknande kommuner. Medan antalet deltagare ökade något i Kramfors mellan 2021 och 2022 kan vi se att antalet deltagare minskat betydligt i liknande kommuner mellan 2020 och 2022.

I statistiken avser att börja arbeta osubventionerade och subventionerade anställningar på den reguljära arbetsmarknaden. För att räknas som en anställning ska denna ha pågått minst en sammanhängande månad. Som arbete räknas inte kommunala arbetsmarknadsanställningar eftersom dessa anställningar kommit till för att mildra verkningar av arbetslöshet och varit förbehållna en viss grupp arbetssökande. Börjat studera, avser utbildning inom ramen för Komvux, folkhögskola, högskola eller annan utbildning. För att ha studier som avslutsorsak, måste studierna vara studiemedelsberättigad.

Tabell 8

Källa: Kolada. ID: U40455

Av statistiken framgår att Kramfors haft en lägre andel som börjat arbeta eller studera vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet mellan 2019 och 2022 jämfört med liknande kommuner och medelkommunen. Andelen har däremot ökat något i Kramfors mellan 2021 och 2022.

5 Resultat av granskningen

5.1 Ansvar, mål och uppdrag

5.1.1 Kommunfullmäktiges ansvarsfördelning och mål

Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder¹ gör gällande att välfärdsnämnden bland annat fullgör kommunens uppgifter enligt vad som anges om socialnämnd i Socialtjänstlagen. Det innebär att nämnden är ansvarig för till exempel bistånd till enskilda och familjer. Vidare ingår det i nämnden lednings- och styrfunktion att planlägga, utveckla, samordna och följa upp den verksamhet som ingår i nämndens ansvarsområde. Nämnden ska även främja goda sociala miljöer i kommunen i samverkan med berörda samhällsorgan, organisationer och enskilda.

Reglementet anger att bildningsnämnden är ansvarig för kommunala arbetsmarknadsinsatser.

Kommunfullmäktige har i sin mål- och resursplan 2023² antagit tre perspektiv. Perspektiven är strategiska områden som kommunen anser vara extra viktiga att arbeta med för att nå fram till visionen, *Tillsammans har vi mod att skapa livskraft - i hela vår kommun*. Ett perspektiv är Kramforsbon, vilket ska spegla kommunens inre och yttre effektivitet. Det ska fungera som det verksamhetsspecifika perspektivet.

5.1.2 Välfärdsnämndens mål

Välfärdsnämnden har i sin verksamhetsplan för 2023³ antagit bland annat det övergripande målet *utveckla det förebyggande arbetet* som en del av kommunfullmäktiges perspektiv *Kramforsbon*. Målet syftar till att förflytta fokus till att verka inom det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Målet ska följas upp genom bland annat effekten av det förebyggande arbetet, samverkansprojekt och samarbeten. Inom målsättningen har nämnden antagit uppdraget *utveckla det förebyggande arbetet*. Uppdraget syftar till att utveckla det förebyggande arbetet i hela förvaltningen.

Nämnden har under år 2023 utarbetat en handlingsplan för en ekonomi i balans⁴, vilken bland annat innehåller ett område som handlar om att stötta klienter till annan försörjning. Målet är att en klient per totalt sex socialsekreterare stötts till att bli självförsörjande. Målgruppen för åtgärden är sjukskrivna utan ersättning som har uppburit försörjningsstöd under längre tid. Det är vidare enhetschefen för ekonomiskt bistånd som är ansvarig för att följa upp och driva arbetet framåt tillsammans med ekonomigruppen. Verksamhetschef ska följa upp arbetet med enhetschef kvartalsvis. Nämnden har, i samband med ekonomiuppföljning, beslutat att förvaltningen ska fortsätta/intensifiera arbetet med handlingsplanen⁵.

¹ Kommunfullmäktige 2022-10-24, §

² Kommunfullmäktige 2022-11-28, §

³ Välfärdsnämnden 2023-01-12, § 2

⁴ Välfärdsnämnden 2023-02-23, § 28

⁵ Välfärdsnämnden 2023-06-08, § 63, 2023-10-05, § 87 samt 2023-12-07, § 115

Kommunen har en riktlinje för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd⁶, vilken fastställdes av den dåvarande bistånds-, arbetsmarknads- och sociala servicenämnden under år 2016. Riktlinjen anger bland annat mål för försörjningsstöd och bistånd i andra fall enligt SoL. Av intervju framgår att riktlinjen har reviderats under år 2018 men att det inte framgår av dokumentet. Vidare framgår att det finns en plan att revidera riktlinjen under år 2024. Av intervju framgår att riktlinjer och rutiner som berör individ- och familjeomsorgen finns samlade i kommunens intranät.

Av intervju framgår att det finns mål på verksamhetsnivå, vilka ska vara baserade på nämndens mål. Verksamhetsmålen finns angivna i kommunens system för mål och målstyrning.

5.1.3 Uppdrag – Växling av ekonomiskt bistånd

I december 2023 har välfärdsnämnden beslutat om ett treårigt projekt med syfte att växla ekonomiskt bistånd till arbetsmarknadsanställningar⁷. Projektet är planerat att inledas i januari 2024 och ska grunda sig på en utökad samverkan mellan ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsenheten. Projektets målgrupp är personer som uppbär försörjningsstöd och är aktualiserade på Arbetsförmedlingen.

Av välfärdsnämndens protokoll framgår att en person som uppbär försörjningsstöd beräknas kosta kommunen cirka 10 tkr per månad. Arbetsmarknadsenheten ska inom ramen för projektet ersättas med 10 tkr per månad för varje deltagare som går till olika typer av insatser. Deltagarna ska tilldelas en arbetsmarknadsanställning inom BEA-avtalet, *bestämmelser för arbetstagare i arbetsmarknadspolitiska insatser*.

5.1.4 Bedömning – Ansvar, mål och uppdrag

Vår bedömning är att nämnden inte antagit tydliga mål, uppdrag och direktiv avseende förebyggande arbete för att minska beroende av försörjningsstöd.

Nämnden har fastställt ett övergripande mål, att utveckla de förebyggandet arbetet. Dock saknas tydliga och mätbara mål gällande detta arbete i relation till frågan om att minska beroende av försörjningsstöd. Vi noterar dock att nämnden har fattat beslut om ett uppdrag i form av ett projekt som ska startas under år 2024.

⁶ Bistånds-, arbetsmarknads- och sociala servicenämnden 2016-12-01

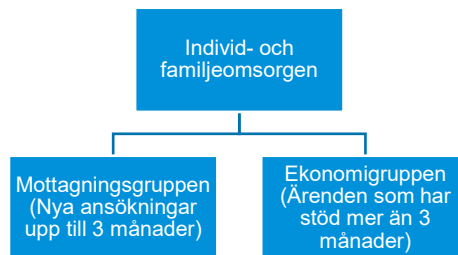
⁷ Välfärdsnämnden 2023-12-07, § 113

5.2 Organisering och handläggning

5.2.1 Organisation

Välståndsnämndens förvaltning är välfärdsförvaltningen. Förvaltningen är uppdelad i flertal verksamheter, däribland individ- och familjeomsorgen. Inom verksamhetsområdet hanteras försörjningsstöd.

Handläggningen av försörjningsstöd är fördelat till en enhet med en chef. Handläggningen utförs inom två grupper i samma enhet: mottagningsgruppen och ekonomigruppen. Grupperna har samma chef. Mottagningsgruppen har sju handläggare medan ekonomigruppen har sex handläggare.

5.2.2 Handläggning och process

Enligt rutin för ekonomiskt bistånd⁸ har alla från 15 års ålder rätt att ansöka om försörjningsstöd. Ansökan kan inkomma via kommunens e-tjänst, muntligt, brev eller mejl. Samtliga inkomna ansökningar, även återansökan, ska aktualiseras i aktualiseringsmodulen. Samtliga ansökningar ska vidare leda till ett beslut.

Rutinen gör gällande att mottagningsgruppen handlägger alla nybesök. Handläggningen ska ske under max tre månader innan ärendet sedan ska lämnas över till ekonomigruppen för vidare handläggning. De ärenden som överförs till ekonomigruppen ska fördelas av ärendehandledare till ekonomigruppens handläggare senast den femtonde varje månad. Efter tre månader utan nya beslut (om försörjningsstöd) i ärendet kan ärendet avslutas.

Av intervju framgår att kommunen inte erbjuder kompetenshöjande åtgärd förrän ärendet överlämnas till ekonomigruppen. Vidare framgår att majoriteten av biståndsmottagarna som remitteras till arbetsmarknadsenheten erhållit ekonomiskt bistånd betydligt längre än tre månader. Det ska enligt uppgift finnas personer som erhållit ekonomiskt bistånd över 24 månader innan de remitterats till arbetsmarknadsenheten för kompetenshöjande verksamhet eller praktik. En möjlig förklaring till detta ska, enligt intervju, vara ifall en individ varit långtidssjukskriven och oförmögen att arbeta.

⁸ Välfärdsförvaltningen 2023-04-20

Enligt riktlinje för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd kan den enskilde ha rätt till bistånd till sin försörjning om hen bidrar till sin egen försörjning efter egen förmåga. Om den enskilde ansöker om bistånd med anledning av arbetslöshet måste den sökande stå till arbetsmarknadens förfogande för att vara berättigad till försörjningsstöd. För att anses vara aktivt arbetssökande ska den enskilde söka kvalificerade och okvalificerade arbeten inom pendlingsavstånd från Kramfors under hela månaden. Den sökande ska även vid behov delta i kompetenshöjande verksamhet ordnad av kommunen, svenskundervisning eller annan lämplig insats.

De kompetenshöjande åtgärderna ska, enligt riktlinjen, utformas i samråd med den enskilde och Arbetsförmedlingen. Eftersom den enskildes förutsättningar och behov måste utredas först kan inte nämnden kräva deltagande i sådan verksamhet från första dagen som bistånd ges för. I de fall personer helt, eller i stor utsträckning vägrar att medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en arbetsplan kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet. Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i kompetenshöjande verksamhet som anvisats får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas. Detsamma gäller om hen utan godtagbart skäl uteblir från den kompetenshöjande verksamheten. I de fall socialtjänsten bedömer att personer har en allvarlig och omfattande problematik kan det ställas andra krav på biståndssökande.

Riktlinjen gör vidare gällande att nämnden anser det som särskilt viktigt att alla personer i åldern 18–25 år, som ej har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd, ska remitteras till arbetsmarknadsenheten för att erhålla praktik eller annan kompetenshöjande insats. Enligt rutin för remittering av personer från Ekonomigruppen för insats vid arbetsmarknadsenheten⁹ är personer mellan 18 och 30 år prioriterade

Enligt rutin för ekonomiskt bistånd ska den sökande inkomma med en ny ansökan om försörjningsstöd för varje ny kalendermånad. Tillsammans med ansökan ska flertal handlingar bifogas, däribland aktivitetsrapport och eventuell nyupprättad planering från Arbetsförmedlingen eller nytt beslut. Den sökandes sysselsättning och framtida planering lyfts fram som viktiga frågor vid handläggning av löpande ärenden. Det lyfts fram som viktigt att detta anges i journalanteckningarna.

5.2.3 Kompetenshöjande åtgärd

Rutin för remittering för insats vid arbetsmarknadsenheten gör gällande att ekonomigruppen ska informera klienten om den specifika insatsen syfte, mål, innehåll samt konsekvenser om denne inte kan tillgodogöra sig erbjudandet. Ekonomigruppen är ansvarig för att, i samråd med klienten, tillföra information angående vilket behov klienten har samt vilken typ av insats som önskas. Remittering ska skickas till arbetsmarknadsenheten via verksamhetssystemet Treserva. Rutin för ekonomiskt bistånd gör gällande att det inte finns någon tidsgräns för hur lång en period med praktik eller kompetenshöjande verksamhet får vara. Däremot ska den vara tidsbestämd. Det bör framgå av den individuella plan som tas fram. Av intervju framgår att majoriteten av deltagarna har en insats längre än sex månader. Det är vanligt att deltagare är mellan ett och två år på arbetsmarknadsenheten.

⁹ Valfärdförvaltningen 2019-03-12

Av rutin för remittering för insats vid arbetsmarknadsenheten framgår att remitteringen ska tilldelas en ansvarig person på arbetsmarknadsenheten som ska meddela remitterande socialsekreterare på ekonomigruppen att denne mottagit uppdraget. Socialsekreterare ska sedan kalla till ett första trepartsmöte. Av intervju framgår ansvarig person på arbetsmarknadsenheten är ansvarig för att, tillsammans med deltagaren, utarbeta en genomförandeplan.

Det framgår av intervju att arbetsmarknadsenhetens ordinarie personal består av en enhetschef, en KAA¹⁰-handläggare, två arbetscoacher och tre arbetshandledare. I dagsläget finns ytterligare tre projektanställda arbetscoacher. Enheten ansvarar för sju arbetsträningsarenor med varierande typer av verksamheter.

Rutin för remittering för insats vid arbetsmarknadsenheten gör gällande att arbetsmarknadsenheten ska återremittera ärendet till ekonomigruppen i de fall insatsen avslutas. Det kan till exempel bero på att klienten inte är möjlig att nå, klienten kan ej tillgodogöra sig insatsen eller att insatsen är avslutad enligt plan. Av intervju framgår att flertal deltagare med bristande närvaro på arbetsmarknadsenheten har kommunicerat att de inte upplevt att deras frånvaro påverkat, eller kommer att påverka utbetalningen av ekonomiskt bistånd. Det framgår av intervju att ogiltig frånvaro alltid påverkar försörjningsstödet. Om så inte är fallet har den ogiltiga frånvaron inte kommit till ekonomihandläggarnas kännedom.

Av rutin för remittering för insats vid arbetsmarknadsenheten framgår att kommunikering mellan ansvarig för ärendet och socialsekreterare på ekonomigruppen sker innan varje återremittering. Arbetsmarknadsenheten ska utarbeta en skriftlig bedömning av utförd insats samt beskrivning av varför återremissen genomförs. Utvärdering av insatsen ska lämnas efter insatsens avslut.

5.2.4 Bedömning – Organisering och handläggning

Vår bedömning är att det delvis finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner som stöd för handläggning av försörjningsstöd.

Det finns riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd som anger vad som är skälig levnadsnivå och syftar till likabehandling. Vidare finns rutiner som beskriver handlägningsprocessens olika delar. Vi bedömer att dessa rutiner inte är fullt ändamålsenliga. Detta då rutinerna gör gällande att personer med kortvarigt försörjningsstöd inte handläggs med ett tydligt fokus mot självförsörjning. Vidare framkommer att det saknas rutiner för hur personer med återkommande kortvarigt försörjningsstöd ska handläggas med fokus på självförsörjning.

5.3 Barnperspektivet

Den som ansöker om bistånd för barnomsorgsavgift ska, enligt rutin för ekonomiskt bistånd, anmäla korrekt inkomstuppgift till en namngiven person i förvaltningen.

Enligt rutin för ekonomiskt bistånd ska mottagningsgruppen även ställa frågor kring barnperspektivet vid nybesök om personen har barn. Av rutinen framgår en checklista

¹⁰ Kommunala aktivitetsansvaret

för besöket, i vilken det anges att handläggare ska ställa frågor kring barnens mående samt hur det fungerar i skola/barnomsorg.

Av nämndens riktlinje för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd framgår att nämnden särskilt ska bevaka barns behov inom områdena bostad, umgänge med föräldrar, hälsa, fritidsaktiviteter och ungdomars ferieinkomster. Vid långvarigt ekonomiskt bistånd, sex månader under en tolv månadersperiod, ska nämnden uppmärksamma barnets behov och situation med tydlig koppling till den ekonomiska situationen tillsammans med föräldrarna. I dokumentationen bör framgå hur barnets behov beaktats och vilka eventuella överväganden som gjorts samt hur detta påverkat beslutet (barnperspektiv), både vid negativa och positiva beslut. Av intervju framgår att *barnperspektivet* finns med som ett särskilt avsnitt i samtliga utredningar.

5.3.1 Stickprov

Vid granskning av fem utredningar iakttas att det i samtliga utredningar finns ett avsnitt som särskilt avser barnrättsperspektiv. I två utredningar framgår uttryckligen att handläggaren har beaktat barnperspektivet. Dock saknas såväl beskrivning av hur barnperspektivet beaktats som motivering till vad barnets bästa bedöms vara, i samtliga fem utredningar.

5.3.2 Bedömning – Barnperspektivet

Vår bedömning är att nämnden inte säkerställt barnperspektivet i handläggning av försörjningsstöd.

Det finns tydliga rutiner och arbetssätt vad gäller hur barnperspektivet ska utredas och dokumenteras i handläggningen. Däremot konstaterar vi att detta inte återspeglas i de stickprov som genomförts.

5.4 Systematiskt arbete

Enligt rutin för ekonomiskt bistånd ska systemförvaltare för verksamhetssystemet ansvara för att en gång per månad slumpmässigt välja ut hushåll som ansökt om ekonomiskt bistånd för granskning av socialsekreterare.

Systemförvaltare ska enligt rutin ange 120 personer, vilket blir cirka 15 - 30 unika ärenden som ska granskas. Systemförvaltare ska skriva ut underlaget och placera i ärendehandledares postfack. Ärendehandledaren ska meddela respektive ansvarig socialsekreterare vilka ärenden som ska granskas. Socialsekreterare granskar ärendet utifrån de underlag som finns i ärendet. Om en klient inte inkommer med underlag som, vid tiden för stickproven, saknas eller att det uppmärksammas att klienten "fuskat" eller angivit tydliga fel i ansökningsförfarandet ska klienten granskas även nästkommande månad. Sker detta mer än två månader i rad ska anmälan övervägas.

Av intervju framgår att det är den handläggare som fattat beslutet som genomför kontrollen. Vidare framgår att det saknas förståelse för kontrollernas syfte på enhetsnivå.

Utöver ovanstående kontroller deltar samtliga handläggare på ärendehandledning i grupp en gång per vecka.

5.4.1 Bedömning – Systematiskt arbete

Vår bedömning är att det inte finns ett systematiskt arbete i syfte att säkerställa att bestämmelser kring försörjningsstöd efterlevs.

Vi konstaterar att det finns en plan för egenkontroll, dock saknas rutiner för hur kontrollen ska dokumenteras och för hur resultatet av kontrollen ska användas i verksamhetens utvecklingsarbete. Vidare konstaterar vi att det saknas rutiner för granskning av annan än den beslutande handläggaren.

5.5 Uppföljning och rapportering

5.5.1 Uppföljning

Av intervju framgår att uppföljning på individnivå sker regelbundet utifrån behov, med cirka en till tre månaders intervall. Vid samtliga uppföljningsmöten ska tid för nästa uppföljningsmöte anges.

Åtgärden att *stötta klienter till egen försörjning* i handlingsplanen för en ekonomi i balans ska följas upp av verksamhetschef genom kvartalsvisa avstämningar med enhetschef.

Enligt intervjuuppgift hämtar Socialstyrelsen uppgifter från kommunens system varje månad och sammanställer i en rapport. Rapporten tilldelas enhetschefer och verksamhetschef. Det lämnas ingen analys på enhetsnivå till nämnden i samband med den månatliga sammanställningen.

Varannan vecka har ledningsgruppen på arbetsmarknadsenheten möte där deltagarnas utveckling diskuteras. I samband med mötet följs bland annat andelen deltagare som gått vidare till arbete eller studier upp. Statistiken följs upp på en enhetsövergripande nivå. Enheten har som mål att 35 % ska vidare till arbete eller studier.

5.5.2 Rapportering

Av intervju framgår att förvaltningschef rapporterat statistik över diverse kostnader kopplat till ekonomiskt bistånd till nämnden som en informationspunkt på sammanträdet i oktober¹¹. Nämnden har möjlighet att ställa frågor kopplat till detta. Nämnden har lagt informationen med godkännande till handlingarna vid samtliga informationspunkter de haft under sammanträden år 2023.

Nämnden har följt upp sin verksamhet på förvaltningsövergripande nivå genom månadsrapport för mars¹², april¹³ och oktober¹⁴. Förvaltningsrapporten följer upp ekonomin och personalnyckeltal samt beskriver vad som händer i stort i förvaltningen. Förvaltningsrapporten innehåller även uppföljning på verksamhetsnivå utifrån de tre perspektiven i målstyrningen. Kopplat till uppföljningen av perspektivet ekonomi

¹¹ Valfärdsnämnden 2023-10-05, § 74

¹² Valfärdsnämnden 2023-04-20, § 42

¹³ Valfärdsnämnden 2023-06-08, § 63

¹⁴ Valfärdsnämnden 2023-12-07, § 115

redovisas även en uppföljning av den av politiskt antagna åtgärdsplanen och vilken effekt den bedöms ha hunnit ge. Nämnden har inte fattat beslut om åtgärd till följd av uppföljningarna utöver de kopplade till åtgärdsplanen för en ekonomi i balans.

Av nämndens delårsrapport per sista augusti 2023¹⁵ framgår att det övergripande målet *en god verksamhet med effektiva processer* bedöms vara delvis uppnått. Uppföljningen av effekt av förebyggande arbete och samverkansprojekt var inte utvärderat vid tiden för delårsrapporten. Inom ramen för uppdraget *utveckla det förebyggande arbetet* lyfts inga aktiviteter med direkt koppling till försörjningsstöd upp i delårsrapporten. Nämnden har vidare följt upp antal hushåll samt ackumulerade kostnaden för utbetalning av ekonomiskt bistånd som en del av delårsrapporten per sista augusti.

5.5.3 Bedömning - Uppföljning och rapportering

Vår bedömning är att det inte finns det tillräcklig uppföljning och analys av arbetet med och kostnaderna för försörjningsstöd

Det finns viss typ av uppföljning i förvaltningsrapporter avseende ekonomi och personalfrågor. Vidare följer nämnden i sin delårsrapport upp antal hushåll med försörjningsstöd. Däremot saknas analyser avseende försörjningshinder, målgrupp, handläggningens effektivitet och arbetet med insatser för självförsörjning.

Vår bedömning är att nämnden delvis följer upp resultatet av insatserna för att förebygga behov av försörjningsstöd?

Det framkommer att det finns arbetssätt för uppföljning av resultatet på individnivå, dock framkommer att det saknas arbetssätt för att följa upp resultatet av insatserna på en mer aggregerad nivå. Uppföljning av insatsernas resultat sammanställs varken av bildningsnämnd eller välfärdsnämnden på insats- eller gruppnivå. Det framgår att bildningsnämnden följer upp resultatet för samtliga deltagare inom arbetsmarknadsverksamheten men att denna uppföljning inte delges eller analyseras av välfärdsnämnden. Vi menar att ansvaret för att följa upp och utvärdera insatsernas effekt åligger välfärdsnämnden som ansvarig för de insatserna som beslutats om.

¹⁵ Välfärdsnämnden 2023-10-05, § 87

6 Samlad bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att översiktligt bedöma om kommunen har ett systematiskt och ändamålsenligt arbetssätt gällande handläggningen av försörjningsstöd och insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att arbetssättet gällande handläggningen av försörjningsstöd och insatserna för att minska behovet av försörjningsstöd delvis är ändamålsenligt utformade.

Välståndsnämnden har inte antagit tydliga mål, uppdrag och direktiv avseende förebyggande arbete för att minska beroende av försörjningsstöd. Däremot är vår bedömning att det delvis finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner som stöd för handläggning av försörjningsstöd. Vi bedömer att rutinerna inte är fullt ändamålsenliga då de gör gällande att personer med kortvarigt försörjningsstöd inte handläggs med ett tydligt fokus mot självförsörjning. Det framkommer även att det saknas rutiner för hur personer med återkommande kortvarigt försörjningsstöd ska handläggas med fokus på självförsörjning.

Vår bedömning är att nämnden har utarbetade arbetssätt för att ta hänsyn till barnperspektivet vid handläggning av försörjningsstöd.

Dock bedömer vi att det saknas ett systematiskt arbete i syfte att säkerställa att samtliga bestämmelser kring försörjningsstöd efterlevs.

Vi anser att det finns ett behov att stärka uppföljning och analys av handläggningen av försörjningsstöd och de insatser som används för att minska behovet av försörjningsstöd.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi välståndsnämnden att:

- Fastställa mål för arbetet med insatser för att motverka behov av försörjningsstöd (se avsnitt 5.1.4)
- Säkerställa att riktlinjen avseende handläggning av ekonomiskt bistånd är aktuell och beslutad av nämnd (se avsnitt 5.2.4)
- Säkerställa att det finns rutiner för hur arbetet med självförsörjning ska ske så tidigt som möjligt samt genomföras i ärenden med återkommande kortvarigt behov av försörjningsstöd (se avsnitt 5.2.4)
- Säkerställa att det finns ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att barnets bästa dokumenteras i utredningar (se avsnitt 5.3.2)
- Säkerställa att det finns ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att handläggning av ekonomiskt bistånd sker enligt gällande bestämmelser (se avsnitt 5.4.1)
- Analysera och följa upp kostnaderna för och arbetet med försörjningsstöd (se avsnitt 5.5.3)
- Utvärdera och följa upp resultatet av insatserna för att minska behov av försörjningsstöd (se avsnitt 5.5.3)

Kramfors kommun
Granskning av arbetet med försörjningsstöd

2024-02-19

Datum som ovan

KPMG AB

Liam Alldén
Verksamhetsrevisor

Joakim Hackström-Larsson
Verksamhetsrevisor/ Specialist

Lena Medin
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.